İSTANBULUM

61

Buralar Vaktiyle Çayırlıktı Usta Bahçelievler

Mustafa Necati Yıldırım

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti

heyamola yayınları

Bahçelievler, Buralar Vaktiyle Çayırlıktı Usta

Mustafa Necati Yıldırım

Heyamola - 2010

Önsöz

İstanbulum başlığıyla yürütülen kitap projesi kapsamında doğup büyüdüğüm semti, Bahçelievler'i yazmam istendiğinde hiç düşünmeden kabul ettim. Kurguyla karşılaştırıldığında, bunca yıldır her köşesini ezbere bildiğim bir yer üzerine yazmak ne kadar zor olabilirdi ki? Üstelik şöyle bir geçmişe uzanmak, aynı sokaklarda turlayıp eski hayaletlere merhaba demek de başlangıçta çok eğlenceli bir fikir gibiydi.

Ancak kitabı kafamda evirip çevirmeye başladığım ilk gün bu işin o kadar da kolay olmayacağını fark ettim. Eski kentin semtlerini düşündükçe durumumun hiç de parlak olmadığına kanaat getirdim. İstanbul'un neredeyse İstanbul kadar eski semtleriyle karşılaştırdığımda Bahçelievler gözüme sanki hiç var olmamış gibi gelmeye başlamıştı. Ne kayda değer bir kalıntısı, ne kentin tarihinde anlam ifade eden bir yeri, ne abide kişilikleri, ne de etrafında nesilden nesile öyküler kurulan bir mitolojisi vardı. Bahçelievler kelimenin tam anlamıyla yoktan var olmuş gibiydi. Klavyenin başına geçtiğimde anladım ki, elimde otuz beş yıllık kişisel tarihimle, bu semte karakterini veren insan hikâyelerinden başka bir şey yoktu.

Sonra bunun o kadar da kötü bir durum olmadığını fark ettim. Bugün bildiğimiz İstanbul'un büyük bir kısmı tam da böyle değil miydi zaten? Üstelik Bahçelievler onca yoktan var olan semt arasında nispeten şanslı sayılabilecekler arasındaydı. 60'lardan sonra hızla yayılan büyük kentleşme yangınından hiç değilse, işini bilen biri tarafından çizilmiş bir imar planı, bu plan gereğince açılmış bulvarları, geniş sokakları ve her yapı kendine göre bir yeşil alanı kurtarabilmişti. Üstelik bunu yaparken büyük iç göç dalgalarına, gecekondulaşmaya, 80'lerin o malum adam sendeciliğine göğüs germesi gerekmişti. Hepsinden önemlisi tüm bu gelişine büyüme yıllarında Bahçelievler kendi yerlisini yaratan nadir semtlerden biri olabilmişti.

Bahçelievler'in "Buralar bir zamanlar hep çayırlıktı," diyerek zamanında birkaç parsel kapatmadığına hayıflanan esnaf hafızasına sığacak kadar kısa, taş çatlasa üç nesillik tarihi belki tam da bu yüzden önemliydi. Semt büyükçe bir çayırken 60'ların, artık bir yere

kök salmak, çocuklarına daha yaşanabilir bir çevre sunmak isteyen, öte yandan aşağı yukarı aynı tarihlere denk gelen Ataköy, Levent gibi Emlak Kredi Bankası projelerinin dışında kalmış, esnaf ağırlıklı yeni orta sınıfının sığındığı bir liman olmuştu.

Böylece, Talatpaşa Caddesi'nde bir okul çıkışı beceriksizce çıkma teklif ettiğim kızı, Ömür'ün arkasındaki büyük arsaya Lunapark geldiğinde ezdiğim harçlıkları, önünden her geçtiğimde kafamı kurcalayan Vitamin Cemal'in manavını, her sokağa bir yufkacı açmanın ticari mantığını, yeşil asker çuvalı şeklinde Benetton çantalı kızları, uzun zamandır kapıda yatan babamın 76 Buick'ini ilk arakladığım günü ve daha yüzlerce detayı hafızamdan çıkararak semtime o çocuk gözümle bir daha bakmak istedim.

Doğduğum Ev

Babam kafası kendi zamanın ötesinde çalışan adamlardandı. Zorlu bir hayat sürmenin verdiği o hafif bilge ağır başlılığına rağmen kendimi bildim bileli kimsenin hayal edemeyeceği şeyleri gerçeğe çevirebilen, cesur, risk almaktan çekinmeyen, pek çok kez duvara toslamasına rağmen ayağa kalkıp üzerindeki tozu silkeleyip yoluna devam edebilen, nadir bulunan karakterlerdendi. Şimdilerde, yetmişlerini sürerken bile oturduğu sakin sahil kasabasında ender yakaladığımız, sadece biraz beyaz peynir, o gün ne rast geldiyse o kadar balık ve çay bardağında servis ettiği rakıdan oluşan, mütevazı akşam sofralarımızda demlenirken, arada kısa suskunluk anlarında gözleri uzak ufku tararken bakışlarında o muzır ifadeyi yakalarım. Tam da bu yüzden onun hikâyesine uğramadan doğup büyüdüğüm semte, çocukluğuma ve en nihayetinde kırk yaşında nasıl bir adama dönüştüğüme dair bu denemem eksik kalacakmış gibi geliyor.

Babam Hüseyin Kubilay'ın Beyazıt Daltaban'daki büyük konakta, geniş aile efradıyla birlikte, bir örnek kıyafetler, bahçede neşeli koşuşturmalar ve atadan kalma bir bolluk içinde geçen çocukluk günleri henüz 11 yaşındayken babasının zamansız ölümüyle bir anda tersine döner ve karışık miras meselelerinin ardından Pazartekke Çivicizade'de üç katlı yarı viran bir ahşap eve, daha önce ömründe görmediği bir yokluğa annesi, abisi, ablası ve küçük kız kardeşiyle birlikte başını sokar.

Babaannem çok yetenekli bir terzidir ve bu şekilde çocuklarını kıt kanaat besleyip okula göndermeyi başarır. Ancak Babam İstanbul Erkek Lisesi günleri boyunca annesinin tüm bu çabasının yetmeyeceğinin farkındadır. Babaannem de farkında olmalı ki, bir süre sonra yeniden evlenir ve aileye yeni katılan üvey kardeşlerle birlikte babam açısından hayat bir kez daha değişir. Artık kendi başının çaresine bakması gerektiğini iyiden iyiye anlamıştır. Önce okulu asmaya, sonra hiç gitmemeye, ardından işportacılığa başlar. Bir süre böylece sürüklendikten sonra, artık üvey babası Hasan amcanın Sağmalcılar'da işlettiği tuz, sirke ve çamaşır suyu imalathanesinde çalışmaktadır. İş ağır, para azdır. Ama yine de, pek gelecek vaat etmese bile, son derece öğretici bir dönemdir. Kolla çalıştırılan külüstür Opel kamyonlarla, kimi zaman günde üç kez lastik tamir

etmek zorunda kalarak semt semt dolaşıp yükünü dağıtmakla uğraşır. Ama aklında bir şekilde hep kendi işini kurmak vardır.

Beklediği fırsat genellikle her fırsatta olduğu gibi bir tesadüfle gelir. Rusya'yla ticaret yapan bir iş adamı elinden tutar ve hep hayalini kurduğu modern tuzhaneyi açması için destek olma sözü verir. İlk iş limanı olan uygun bir yer bulmaktır. O sıralar boş olan Esma Sultan yalısını kiralar ve gerekli ekipman için yazışmalara başlar. Ancak bir süre sonra işler ters gider ve geride Boğaz'a bakan kocaman sürgülü pencere kasalarına kurulan rakı sofraları ve gelip geçen gemilerin dev uskurlarının dönüşünü saymaktan başka bir şey kalmaz.

Hayatının en eğlenceli dönemi olarak bahseder babam kardeşleri ve arkadaşlarıyla Esma Sultan'da geçirdiği o günlerden. Hem geçinmek için yeni bir yol da bulmuştur. Bütün gün sahil boyunca dolanıp deniz kabukları toplar, bütün gece onları birbirine yapıştırıp boyayarak kâh rahlesinde kuran okuyan bir hoca, kâh bir deve kervanı, çeşit çeşit kompozisyonlar hazırlar, ertesi gün Kapalıçarşı'da esnafa satar. Bu bohem Ortaköy hayatı araya giren askerlik boyunca kesintiye uğrasa da ruh hali pek bir değişikliğe uğramaz. Sürekli yeni şeyler denemeye devam eder. İlk fiberglas su depolarını, ilk hafif karoserleri imal eder ama o dönem için bu faaliyetlerinin ticari bir karşılığı olmadığını pek hesap edemez. Ta ki artık otuz yaşına yaklaşıp evlenmeye karar verene kadar...

Annesi Naciye Müzeyyen münasip bir aday bulmuş, söz kesilmiş, gün konulmuş lakin cep delik cepken deliktir. Annem Ankaralı mütevazı bir memur kızı, babam ise çulsuz, hayalperest bir İstanbul çocuğudur.

Böylece oğlan tarafı olarak *-ki arkasında pek bir taraf yoktur-* payına düşen ve asla gidip bir mağazadan satın alamayacağı mobilyaları kendi yapmaya karar verir. Kısa zamanda bir marangoz arkadaşının yanında modelini kendi çizdiği cam polyester, süt beyaz yatak odasıyla yemek odası takımlarını tamamlar. Bu yokluk macerası sayesinde, evlenme derdiyle babam, nihayet otuzunda hayatının geri kalanının büyük bir kısmında yapacağı işi bulur. Mobilyacı olacaktır.

İşte annem Siyavuşpaşa'da iki katlı, bahçesinde meyve ağaçları olan, müstakil binanın üst katındaki, babamın kendi elleriyle imal ettiği o

mobilyalarla döşenmiş kira evine, 1969 yılında gelin gelir. Bu ilk ev alt katta oturan mal sahibi Gülizar Hanım ve kızlarıyla yıllar sürecek bir dostluğun, hayatında, hayatımda büyük yer kaplayacak semt olan Bahçelievler'le tanışmasının da ilk adımı olur.

Daha doğmadığım evi nereden mi hatırlıyorum? Sanırım kitap ilerledikçe bu mevzuya mecburen döneceğiz.

Bir de Hüseyin Alsancak *-hani şu meşhur fotoğrafçı-* var tabii. Aynı yıl o da aynı sokağın başındaki bir başka evde, bizimkiler taşındığı sırada dünyaya gelmiş. Ne garip, insan ileride hayatında büyük önem taşıyacak birinin hemen üç bina ötesinde dünyaya geldiğini bilmeden yıllarca yaşayabiliyor. Evet. Tahmin edebileceğiniz üzere bu da daha sonra döneceğimiz başka bir hikâye. Ve yine tahmin edebileceğiniz üzere birkaç yıllığına ayrılmadan önce ben Bahçelievler Siyavuşpaşa'daki o evde dünyaya gelmişim. Ayıptır söylemesi pek de şirin bir bebekmişim. Peki, şirinlik hayatta hiç işime yaradı mı dersiniz? Hüseyin'e sorarsanız asla! Bilginize. Hüseyin böyle şeyleri bilir. Şimdi izninizle doğduğum evden çıkıp bir süre için ilk hatırladığım eve gitmek istiyorum.

Sağmalcılar'da pek ışık almayan eski, gri sıvalı, kâgir binanın ikinci katında basit bir dairede otururduk. Tel dolap, testereyle kesilen, üstü talaşla kaplı buz küpleri, tavanda bir kablonun ucuna tutturulmuş depresif ampuller, elini sürdüğünde rengini veren dandik, çivit mavisi badana, tuhaf kabartma desenleri olan, buzlu camlı, kahverengi yağlıboya üzerine rastgele çiziktirilmiş beyazlarla elde edilen sahte ahşap görünümlü kapılar *-ki ahşaptır ya aslında onlar-,* büzgülü lastiğe geçirilmiş mine desenli perdeyle çirkinliği saklanmaya çalışılmış mutfak tezgâhı, pencere önüne yerleştirilmiş koltuk niyetine somyalar ve üzerinde kırlentlerle çaresiz bir güzelleştirme çabası, belli aralıklarla eve gelen berberin salonun ortasına yerleştirdiği sandalyede saçlarımı kesmesi ve tutamadığım gözyaşları... İşte evde olmakla ilgili zihnime kazınan ilk kareler... Bahçelievler değil Sağmalcılar.

Hemen ardından küçük kardeşim Nezih'le birlikte annemin önümüzde bir tabak soyulmuş meyve tabağıyla bizi o somyanın üzerinde, pencerenin önünde bırakıp, elinde filesi pazara doğru hızlı adımlarla uzaklaşmasını, sokağın sonunda gözden kaybolmasını ve yeniden

belirene kadar geçen süre boyunca elma yiyip gelen geçeni seyrettiğimiz anlar... Dört yaşında falan olmalıyım. Nezih benden yirmi ay küçük bu arada. Annem de kimi kime emanet edip gidiyorsa? Hüseyin olsa çok kızardı. Gerçi o her şeye kızar. Olayı bu.

Böyle hoplaya zıplaya anlatmamın bir nedeni var sevgili okur. Zihin pek o kadar da berrak bir şey değil ya. Hele söz konusu olan benimkiyse hiç değil ya, o yüzden serbest zihin akışını tercih etmem anlaşılır bir şey sayılabilir. Sanki en doğrusu hayvanlarımı serbest bırakmak ve olup biteceği izlemekmiş gibi geliyor.

Siyavuşpaşa'dan Sağmalcılar'daki o eve taşınmamızın ardında aslında basit bir lojistik motivasyon vardı. Babam mobilya işini büyütmeye başlamış, Sağmalcılar'daki küçük atölye, içinde boyahane, döşemehane, marangozhane ve otuza yakın çalışanıyla o yıllar için dişe dokunur bir fabrikaya dönüşmüştü. Hem babaannem ve küçük halalarım da hemen iki bina yanımızda oturuyordu. Pratik bir seçim olmasına rağmen tam olarak nedenini bilmesem de o evden hiç hoşlanmamıştım. Annem de hoşlanmamış olacak ki, oradaki günlerimiz bir sabah fabrikadan gelen işçilerin yardımıyla tasın tarağın kapıdaki kamyonetimize yüklenip yola çıkmamızla sona erdi

Eski VW kamyonet yeni çakıl dökülmüş sokağa hoplaya zıplaya girerken o ana kadar alışık olduğumdan *-o yaşta neye alışık olacaksam-* çok farklı bir hayata adım attığımı hissettiğimi hayal meyal hatırlıyorum. Sağmalcılar'ın aksine o depresif atmosfer yoktu burada. Sokak boyunca sıralanan bahçe içindeki müstakil evler düzenini beş katlı, yeni inşa edildiği hemen anlaşılan yan yana iki apartman bozuyordu. VW köşedekinin önünde homurdanarak durdu. Annem hayatımın kayda değer bir zamanını geçireceğim apartmanı işaret ederek giriş kapısının üzerindeki tabelada yazılı kırmızı üzerine sarı, elle çizilmiş ismi okudu. Necati Apt/No 6. Yok artık.

Yazlık Ünverdi

Önde eski VW, açık kasasında annemin kırılır dökülür pislenirleri ve hemen arkasında, içinde ağır parçalarla tenteli, zar zor ilerleyen, çiftteker Inter sokağa girdi. Annem, ben ve Nezih babamın o sıralar kullandığı kahverengi, yepyeni Ford GXL'deydik. Yaz günüydü. Sokak yeni döküldüğü belli çakılla kaplı, bordürleri döşenmiş ama henüz ne kaldırım ne de asfalt vardı. Üç araç kapının önünde sıralandığına, Sağmalcılar'dan buraya, bana bir ömür gibi gelen yolculuktan sıkılmış bir halde kendimi dışarı attım.

Hemen karşı evin bahçesindeki şeftali ağacı çok davetkâr görünüyordu. Annemden izin isteyip ağaca dalmaya gittim. Bu arada nakliyeciler de yavaştan kamyonu boşaltmaya başlamışlardı. Şeftaliler henüz yeşil, yine de ağaçta olunca lezzetliydiler. Ne kadar oyalandım bilmiyorum ama iyice susamış, üstüm başım şeftali tüyüne bulanmış annemin yanına gittiğimde Inter işini bitirmiş uzaklaşıyordu.

Annemin elini tutup yepyeni, tertemiz, boya kokan eve girdiğimde içimden ne kadar aydınlık diye geçirdim. Eski evimiz hep loştu. Fabrikadan çocuklar kısa sürede montaj gerektiren tüm eşyayı kurup gitti. Annem telaşlı hareketlerle evi yerleştirmeye girişti. Nedense her şeyi telaşlı yapardı. Ona göre her şey hemen olmalıydı.

Hatırlarım, Burda dergisini çok severdi. Salonda halının üzerine oturur, yanına bir bardak çay alıp sayfaları karıştırmaya başlardı. Sonra bir modeli gözüne kestirdiğinde, patronu -*o dergilerin içinde her modelin kodlanmış çizgilerle kalıplarının gösterildiği büyük boy harita benzeri ekleri olur, o eklere patron denir. Patron aynı zamanda kalıp çıkarmak için kullanılan yarı şeffaf kâğıdın da adıdır*- yayar ve bir süre dikkatli nazarlarla incelerdi. Ben eyvah deyip, Nezih'i de alıp hazırlanmaya başlardım. Çünkü annem ne zaman bir patronu öyle incelemeye başlarsa bu Bakırköy'e alışverişe çıkacağımız anlamına gelirdi.

Annem kalkıp giyinir, bizi kaptığı gibi soluğu minibüste alır ve meydanda indikten sonra İstasyon Caddesi'ndeki Tınaztepe Pasajı'na

kadar durmazdı. Tınaztepe'nin girişindeki sürekli müşterisi olduğu manifaturacıdan kumaşını alır ve aynı hızla dönüşe geçerdi. Sonra hemen Çalışlar'daki her zamanki tuhafiyecisine uğrar, dikiş ipliği, tela, fisto, fermuar, çıtçıt, kopça artık beğendiği model için ne gerekiyorsa alır, neredeyse halının üzerinde bıraktığı çayı soğumadan evde olurdu. Biz ise bu koşuşturma içinde bitap düşer birkaç saat kendimize gelemezdik. Oysa onun işi yeni başlamış olurdu.

Bu kez tezgâhını yemek masasının üzerine kurar, karmakarışık çizgiler içinden kendi modelini tükenmez kalemle belirginleştirir, patron kâğıdını kalıbın üzerine yayıp renkli başlıklı toplu iğnelerle sabitleyip, belirginleştirdiği çizgileri patron kâğıdına aktarırdı. Patron kâğıdına çıkan şekilleri iki parmak dışından *-dikiş payı-* geçecek şekilde keser ve elde ettiği parçaları yaydığı kumaşın üzerine yine toplu iğnelerle sabitleyip, son olarak kumaşı keserdi. İş birleştirmeye gelince dikiş makinesinin başına geçer, kumaşa uygun renkte aldığı ipi masuraya sarıp takar ve eski, kasnaklı Singer'de dikmeye girişirdi. Aradan iki saat geçmeden annemi yeni eteğini giymiş aynanın karşısında ona uygun ayakkabı, çanta ya da kemer denerken görürdük. Bu kadar detayı nereden mi biliyorum? Onu o kadar çok izlemişim ki, yıllar sonra, züğürt zamanlarda sırf aklımda kalanlarla Burda'dan bir model seçip, evde bulduğum kumaşlarla Funda'ya bir etek dikmiştim.

İşte annem o eline çabukluğuyla akşam yemeğine kadar bütün evi silmiş süpürmüş, yerleştirmiş ve hepimizin aynı gün içinde kendini yeniden evinde hissetmesini sağlamıştı. Akşam dokuz olduğunda sessiz sokağı hiç de alışık olmadığımız tuhaf sesler kapladığında ise bu his için henüz erken olduğunu anlamıştık. Önce bir türlü anlam veremedik. Açık camdan konuşmalar, müzikler, bağırışlar, çarpışma, çığlık ve silah sesleri geliyordu. Babam balkona çıkıp ne olup bittiğini anlamak için sokağı bir süre dinledikten sonra gülümseyerek içeri girdi. Bütün gün fark etmemiştik ama sokağımızın başında alenen bir yazlık sinema vardı.

Tabii ertesi akşam tam kadro biletlerimizi almış sinemanın kapısındaydık. Basitçe, önünde yüksek, beyaza boyanmış bir duvar bulunan bir aile çay bahçesi gibiydi. Dip tarafta projeksiyon makinesi ve büfe için ayrılmış bir kulübe, ortada bir sürü çivit mavi ya da beyaz renkte tahta sandalye, girişte bir gişe ve kaba tahtadan afişlerin raptiyelendiği bir pano vardı. Akşam serinliğine karşı battaniyelerimiz, elimizde Ankara gazozlarımız filmin başlamasını

bekledik. Yanılmıyorsam Bruce Lee'nin Enter The Dragon'unu ilk kez o gece seyrettim.

O ilk günün heyecanından sonra sokağımızda bir yazlık sinema olması fikrine alıştık. Yazlık Ünverdi her hafta yeni bir film getirir, biz ise hiç birini kaçırmazdık. Elbette seyrettiğiniz bir filmi hafta boyunca her gece bir de dinlemek zorunda kalmak rahatsız ediciydi. Ama kaç çocuğun sokağında sineması vardır ki? Yaz biterken kışlığının Talatpaşa Bulvarı'nın köşesinde olduğunu keşfettik.

Kışlık Ünverdi'ye -*tuhaftır ona kışlık denirdi*- ilk gittiğimiz günü hatırlıyorum. Ne kadar da görkemli gelmişti. Tabii büyüdükçe bu fikrim değişti. Ama yine de çok daha sonra Talatpaşa üzerinde açılan Renk Sineması'na göre her zaman kaliteli bir salon olmuştu.

Apartmanca sinemaya gitmeyi pek severdik. Daha doğrusu pek severler ve Nezih ile beni de peşlerinden sürüklerlerdi. Özellikle Bilge teyze matine öncesi kapıyı tıklatır, "Haydi Feyza sinemaya," der, annem bizi sokaktan toparlayıp hiç ikiletmeden peşine takılırdı. Aslına bakarsanız kalaylı kâğıda sarılı Alaska dondurma için hepsine değerdi. Kışlık Ünverdi'de izlediğim ilk filmi hiç unutmam. Çağrı herkesin dilindeydi ve nihayet semtimize gelmişti. Hz. Hamza rolündeki Anthony Quinn göğsüne mızrağı yediğinde bütün salon ağlamıştı.

Sonraları işleri büyütüp etrafa yayıldık. Bakırköy'de Sinema 74, İncirli Sineması ne kadar salon varsa gezmeye başladık. Aradan birkaç yıl geçmemişti ki, Yazlık Ünverdi'nin mülkü satıldı. Yeni mal sahibinin sinema işletmek gibi bir derdi yoktu. Sonra bir gün eski bir 200 Dodge minik damperinde balyozlu amelelerle geldiğinde her şey netleşti. Akşama varmadan Yazlık Ünverdi artık kaba bir moloz yığınından başka bir şey değildi. O zamanlar mahallenin çocukları için bu alanlar bulunmaz ganimet sağlayıcılarıydı. Kaymak taş toplamaya yığına daldığımızda nereye elimizi atsak, çoğu orada izlediğimiz eski bir film afişine rastlayıp tadımızın kaçtığını hatırlıyorum. Ertesi günün akşamı olduğunda ise uzun kollu bir kepçe çoktan temel çukurunu kazmıştı. Kim yıkarsa yıksın çocukluğumun hatırı sayılır bir kısmı o yazlık sinemada geçmişti.

Araba Sevdası

7 yaşındayım. Sünnet olacağım yaz. Nezih de olacak mecburen. İkimize bir örnek pullu elbiseler alınacak, Süleymaniye ziyaret edilecek, mevlit okutulacak, düpedüz çükümüzü kesecekler. Bu fikirden hiç hoşlanmamıştım. Nezih yine iyi idare ediyordu. İşin daha çok oyuncak tarafındaydı galiba. Ataköy'deki Angelo restoran ayarlanmış, Ankara'dan akrabalar gelmiş, kirve olarak babamın eski bir arkadaşı olan Erkin amca belirlenmişti. Çok iri bir adamdı. Görünen o ki, elinden kurtulmam çok zor olacakti. O devirde bugünkü gibi lazerli mazerli, şipşak sünnetler nerede, basbayağı usturayla kesiyorlar. Babamsa sağ olsun hastane odasında yarım gün süren sekiz dikişli, kanlı sünnetini anlatıyor. Anlayacağınız işler benim açımdan hiç de iyi gitmiyordu.

Evde planlanan kasaplığa birkaç gün kala şimdi hiç hatırlamadığım bir sebepten Nezih'le ben babamın geçen yıl satın aldığı 34 VE 437 plakalı 76 model, bordo Buick Regal otomobilin arka koltuğunda Topkapı'da benzin kuyruğundayız. Neden mi kuyruktayız? Çünkü 77 yılında Türkiye Madmax 2'de izlediğimiz gibi bir yerdi. Bir galon benzin için yarım gün kuyrukta beklenir, insanlar birbirine girer, hortumla benzin araklar, sıra size üç araba kalmışken pompalar kapanır, insanda asap kalmazdı.

76 Buick o dönem için nadir bulunan, son derece pahalı, 8 silindirli, hani şu eski filmlerde varoşa girdiğinde peşinden fakir, yalınayak çocukların koşturduğu arabalardandı. Buna ben şahsen şahit olmuştum. Haliyle Ayvalı Sokak'ın da en güzel otomobiliydi. Ona bindiğim ilk andan itibaren direksiyonuna geçeceğim günün hayalini kurduğumu dün gibi hatırlıyorum.

Bahçelievler sokaklarının otomobil profiline şöyle bir göz attığınızda son 30 yılda hemen hiçbir şeyin değişmediğini görürsünüz. Bu sokaklarda, özellikle akşam saatlerinde şöyle uzunca bir yürüyüşe çıktığınızda aklınıza gelebilecek her marka ve modelden araca rastladığınızı fark edersiniz. Çünkü bu semtte her zaman, her kesimden ama mutlaka otomobil sahibi insanlar oturur. En lüks Mercedes'lerden, Hacı Murat'lara, akşam koyacak bir yer

bulamadığından evin önüne çektiği Scania tırından AS 900 hafriyat kamyonuna ne arasanız bulabilirsiniz. Şimdilerde Talatpaşa Caddesi'nin bir tür açık oto pazarı görünümünde olmasına bu yüzden hiç şaşmamak lazım. Bahçelievler insanı otomobil sever. Bu çeşitlilik aynı zamanda semt sakinlerinin sosyo-ekonomik arka planları hakkında da çok önemli ipuçları verir.

İstanbul'un 60'ların sonundan itibaren daha önceleri Suriçi'ndeki kadim semtler ve iki yöne uzanan sahil boyunca yer alan köyleriyle büyük göç dalgalarının yarattığı varoşlardan ibaret kent yerleşimi bir yandan büyüme sancısı bir yandan yeni serpilen orta sınıfın iyi yaşam arayışıyla spontane bir yayılma stratejisi geliştirmek zorunda kaldı. Yeni inşa edilen E-5 Karayolu da bu büyümenin yönünü açık bir şekilde batı olarak gösterdi. Eş zamanlı olarak Ataköy, Levent gibi planlı yerleşimler uygulamaya konurken asıl yük yapsatçının üstüne kaldı. Yapsatçılar için o zamanki Bahçelievler kaçırılmayacak fırsatlar sunuyordu. Hem Eski Londra Asfaltı hem de E-5 Karayolu'ndan ulaşılabilecek Topkapı'ya nispeten yakın bir konumdaydı. Genellikle ya yaşlı ya da ellerindeki mülkle ne yapacağını bilemeyen varislerin sahipliğinde kolayca yıkılıp apartman dikilebilecek müstakil evlerden oluşuyordu ve yetersiz de olsa yolu, elektriği ve suyu vardı. Üstelik ilk kazmayı vurup subasmazı çıkana kadar, iyi kötü birikim sahibi, Suriçi'nin kasvetinden bir an evvel kurtulup lüks apartman dairesine çıkma hayali kuran esnaf takımına tüm daireler satılıveriyordu. Mahmutpaşa'dan bir manifaturacı, Zeytinburnu'ndan bir konfeksiyoncu, Bayrampaşa'dan kalıp imalatçısı, hatlı minibüs ya da taksi plakası sahibi, Merter'den bir keresteci, Topkapı'dan bir demir tüccarı, dişini sıkıp ev parasını zar zor denkleştirebilmiş yük ve eşya taşırcı ya da babam gibi doğru işi bulup alıp yürümüş bir mobilyacı; hepsi bu yeni semte akın ediyorlardı. Ve elbette hepsi meşrebine göre otomobil sahibiydi.

77 yılında Topkapı bugün bildiğiniz gibi metrolu, alt geçitli, rekreasyonlu açık bir alan değildi. Anadolu ve Trakya otogarlarının günün yirmi dört saati insan ve çuval *-nedense o zamanlar her şey çuvala konurdu-* taşıdığı, çevresi bitli otellerle dolu, her akşam yüzlerce zerzevat arabasından oluşan bir tür serbest pazarın kurulduğu bir mezbelelikten ibaretti. İşte babam Nezih ve Ben o akşamüstü bu mezbelelik içinde yer alan benzin istasyonuna yaklaşık 200 otomobil mesafede kuyrukta bekliyorduk.

İlk bir saat ağır aksak da olsa ilerleyen konvoy bir yarım saat boyunca kımıldamayınca babam kapıları içeriden kilitleyip kimseye açmamamız konusunda bizi uyardıktan sonra istasyona gidip olup bitene bir göz atmaya karar verdi. Ama o gittikten hemen sonra her nasılsa sıra biraz ilerleyip arkadaki sürücüler uyanıklık edip önümüze geçmeye başlayınca inisiyatifi alma zamanının geldiğini -*daha doğrusu deli gibi istediğim için*- düşünüp direksiyona geçtim. Bacaklarım heyecandan tir tir titrediği halde babamı izleyerek öğrendiğim şekilde arabayı ileri almayı başardım. Tabii az sonra babam gelince çevredeki sürücüler anında beni ispiyonladılar. Babam bir daha yapmamamı söyleyerek yeniden istasyona döndü. Ancak o gider gitmez aynı durum tekrarlanmaya başladı. Ama bu sefer çaresizdim. O sırada fabrikadan Cumali Abi'yi -*abi dediysem taş çatlasın 13 yaşında falan olmalı*- gördüm. Hemen seslenip arabayı ileri almasını istedim. Kullanmayı bilmediğini söylemesine rağmen ona tarif edebileceğimi söyleyip ikna ettim.

Cumali Abi'ye arabayı çalıştırttım, otomatik vitesi "D" pozisyonuna getirttim, hafifçe gaza dokunup el frenini çekmesini söyledim. Ama Cumali'nin ayağının ayarı yoktu ve gaz pedalına köküne kadar asıldı. Ben o motor gürültüsü içinde cılız kalan bir feryatla el frenini çekmemesini söylediysem de engel olamadım. 1980 kg ağırlığındaki araç korkunç bir homurtuyla ileri atıldı. Bana ömür gibi gelen birkaç saniye sonra durduğunda motor hala çalışıyordu. Sonra sol ön camda babamı gördüm. Meraklı kalabalıktan biri gibi davranıp Cumali'yi kaşla göz arasında oradan uzaklaştırdı ve arabaya binip şok geçiren Nezih ile benim şortlu bacaklarımıza iki şaplak atıp bizi kendimize getirip bir çırpıda planı anlattı. Biz arabada oturuyorduk. Tanımadığımız biri gelip çalmaya kalkıştı, başaramayıp kaza yapınca da kaçtı. Sorarlarsa böyle söyleyecektik.

Arabadan indiğimde ortalık savaş alanı gibiydi. 76 Regal en az dört beş zerzevat arabasını, bir Murat ve bir Ford Taunus'u paramparça edip refüje çıkmış ve şase üzerinde askıda kalmıştı. O refüj olmasa kim bilir daha ne büyük hasar verebileceği ilk bakışta belli oluyordu.

Olayın sonrasında polis, mağdurlar babamı linç etmeye kalkmasın diye onu nezaret koydu. Herkes olduğundan çok daha fazla beyan ettiği zararlarının tazminini istiyordu. Babam o geceyi nezarette geçirip oldukça büyük meblağlar ödedikten sonra çıkıp evi aradı ve suçluluk duygusundan perişan haldeki beni telefona istedi. Ahizeyi

kulağıma dayar dayamaz ağlamaya başladim. Babam o sakin ses tonuyla tek bir cümle kurarak "Boş ver oğlum, senin s..in sağ olsun," dedi. İşte Bahçelievlerli sünnet çocuğunun araba sevdası böyle boyundan büyük bir trafik kazasıyla başladı.

Susuz Yaz

Bahçelievler'de geçen çocukluğumun büyük bir kısmı hemen her yaz susuzlukla mücadele psikolojisinde geçti. Bir türlü bitmek bilmeyen, ne zaman başlayıp ne zaman biteceği doğru düzgün duyurulmayan kesintiler yüzünden semt sakinleri adeta musluklarla köşe kapmaca oynardı. Her apartmanın ortalama on tonluk su deposu birkaç günde tükenir, her daire kendi başının çaresine bakmak zorunda kalırdı. Hemen her banyoda küvetler iyice yıkanıp doldurulur, balkonlara plastik bidonlar istiflenir ve geceleri "ya gelirse" düşüncesiyle bir musluk açık bırakılırdı. Bazen sürpriz yapıp gecenin bir yarısı geldiğinde ev halkı ayaklanır tükenmeye yüz tutan stoklar yenilenir, dağ gibi biriken çamaşıra girişilir, neredeyse bir haftadır yıkanamamış Bahçelievlerliler ailece banyonun önünde kuyruk olurdu. Böyle mutlu gecelerin hemen hepsindeyse mutlaka musluğu açık bırakıp bir yakınına yatılı misafirliğe giden bir komşunun evini su basardı.

Yine böyle susuz geçeceği ilkbahardan *-eskiden mevsimler ilkokulda arka duvarda asılı duran grafikte gösterildiği gibi birbirinden bariz bir şekilde ayrılırdı-* itibaren haftada bir günle başlayan kesintilerden belli bir yaz başlamıştı. Bu Nezih ile benim Pazartesi Pazarı'nda suculuk günlerimizin de artık başladığı anlamına geliyordu.

İki önceki yaz başlamıştık bu işe. Her pazartesi Ünverdi'den başlayıp, Basın Sitesi'ne kadar uzanan cadde boyunca kurulan pazara elimizde iki su bardağı, bardakları çalkalamak için bir bidona musluk ve satmak için de beşlik Hamidiye şişesine küpten çektiğimiz iyi suyu doldurup, güneş yükselmeye başladığında koşar adım giderdik. Bir önceki akşamdan buzdolabına koyup iyice soğuttuğumuz şişelerdeki suyu bardağı yirmi beş kuruştan satar, şişe başına aşağı yukarı beş lira kazanırdık. Her pazartesi ikindi olup ortalık biraz serinleyene kadar "Soğuk sudan içen!" diye bağırarak ortalama üç tur atar ve neresinden baksanız on beş lira ciro yapardık. Bizim için iyi paraydı.

Çocuk milletinin her yaz kafaya takıp elinden bırakmadığı bir şey mutlaka bulunur. Bu bir yıl sapan, bir diğerinde paten, bir sonrakinde su tabancası, kız kaçıran, şeytan uçurtması, telli araba ya da tüftüf olabilir. Bu modalar hangi dinamiklerle semte gelir, ne sıklıkla

tekrarlanır, nasıl böyle bir anda yaygınlaşır ve büyük bir hızla unutulur ya da umulmadık bir anda yeniden canlanır ayrı bir inceleme konusu olabilecek kadar ilginçtir. Bu susuzlukta o yaz su tabancalarının pek şansının olamayacağı anlaşılmış ama hanidir unuttuğumuz tüftüf görkemli bir dönüş yapmıştı.

Tüftüf, yapımı son derece basit, bireysel ya da grup olarak oynanabilen, esin kaynağını arkaik yerli kültürlerinden aldığını düşündüğüm temelde bir tür silahtır. Bu oyunun Bahçelievler'de yaygın olarak oynanmasının pratik nedeni ise ana malzemesinin o sıralar her köşede rastlanan inşaatlarda bulunan sıva altı elektrik borusu olmasıdır.

Evde bulduğunuz kâğıtları makas yardımıyla yaklaşık beş santime on beş santim ölçüsünde keser, oluşturduğunuz kâğıt tomarını belinize sıkıştırıp sokağa çıkarsınız. En yakın inşaata gidip etrafı biraz eşeledikten sonra bulacağınız gri renkli dönüştürülmüş plastikten on iki milimetre çapında boruyu alır, bakkalda yaklaşık altmış santimetre boyunda kestirirsiniz. Artık her şey hazırdır. Belinizdeki tomardan bir kâğıt çıkarır, arka çapı boruya sığacak şekilde bir külah yapar, açılmaması için sivri ucunu ağzınıza sokup çevirerek *-üçüncü hamur kâğıtlar daha kolay yapışır-* tükürüğünüzle yapıştırır, bu külahı boruya yerleştirip gözünüze kestirdiğiniz bir arkadaşınızı şişlersiniz.

Tüftüf bu kadar basit ama oynaması bir o kadar zevkli bir alettir. Ancak ustalaşması zaman alır. İyi tüftüfçüler, isabet oranı, külah yapma hızı gibi kriterlerle değerlendirilir ve mahalleler arası tüftüf savaşlarında onlar hep ön safta yer alır. Tüftüf külahının ucuna toplu iğne sarmak ve hayvanları şişlemek ise asla hoş karşılanmaz. Yine de her mahallede olduğu gibi Bahçelievler'de de ara sıra böyle psikopat çocuklara rastlanır.

Ancak o yıl tüftüf trendinde belli başlı değişiklikler göze çarpıyordu. Bir kere o koyu gri, genellikle balansı bozuk boruların yerini nalburdan temin edilen, dümdüz, daha ince etli kirli beyaz olanlar almıştı. Üstelik değişim bununla da sınırlı değildi. Klasik tüftüf borusunun üzerine seloteyple beş santimetre boyunda bir boru daha yerleştiriliyor ve bu yolla nişan almakta büyük kolaylık sağlanıyordu. Üstelik her zamanki tek borudan oluşan düzenek iki borunun arasına iki adet boş kibrit kutusunu yine seloteyple sabitlemek suretiyle çift

namlulu modeller geliştirilmişti. Böylelikle aynı çiftelerde olduğu gibi ardı ardına iki atış yapabiliyordunuz. Ayrıca bu yıl süslemelere özel bir önem veriliyordu. Renkli kurdele ve kalaylı kâğıt yardımıyla herkes aletini kişiselleştiriyordu. Nezih'le pazarda geçen ilk pazartesi kazandığımız parayı elbette bu donanıma yatırdık.

Ama madem bu yıl tüftüf sezonu yeniliklerle gelmişti o halde biz de mutlaka bir şeyler katmalıydık. Nezih'le gerekli malzemeyi topladıktan sonra eve döndük ve son derece süslü, çift namlulu tüftüflerimizi hazırladık. Tam sokağa çıkacakken gözüme oyuncak sandığında yatan bozuk winchester ilişti. Alet çekmecesinden bir tornavida kaptığım gibi dürbün ve kabzasını söküp her derdin çaresi seloteyple tüftüfüme sabitledim. İşte şimdi gerçekten havalı bir borum vardı. Hemen başka bir tüfeği de dağıtım ve Nezih'e de bir tane hazırladık. Tüftüf savaşında artık bizi kimse tutamayacaktı. Susuz yaz hiç fena başlamamıştı. Ama tüftüfle yetinecek de değildim.

Daha küçükken babam mobilya fabrikasında benim için bir tornet yaptırmıştı. Dönemi için radikal bir tasarımı vardı. Bugün her çocuğun yazlık oyuncakları arasında sayabileceğimiz scooter'lara benziyordu. Gövdesi ahşap, tekerlekleri rulmandan bir scooter... Çoktan kırılıp hayatımdan çıkmıştı. Ama Feyyaz dayımın Leh Walesa dönemi gittiği Polonya seyahatinden getirdiği, birkaç kez denememe rağmen binmeyi bir türlü beceremediğim patenler öylece duruyordu. Metal, her biri önde arkada ikişer, toplam dört tekerlekli, ayakkabıya kıstırmalı ve şimdiki rollerblade'lerle karşılaştırıldığında tek kelimeyle çok kullanışsız şeylerdi. Tabii dayımın getirdiklerine kara çalmadan önce paten konusunda her zaman son derece beceriksiz biri olduğumu da itiraf etmeliyim. Tıpkı yakın zamanda Beşiktaş Meydanı'nda Ceren'in patenleri ayağıma takıp süper ezik görünmeyi göze alarak denediğim gün ortaya çıktığı üzere: Paten kayamıyordum.

Dediğim gibi o zamanlar inşaatlar başlıca malzeme kaynaklarımızdı. Tüftüf için boru, kaymak taş için kırık mermer, bahçeye derme çatma kulübe yapmak için tahta parçası, aklımıza ne gelirse oralardan tedarik ederdik. Ayvalı Sokak hafif eğimlidir. Bu eğimde bir tornet olsa ne güzel eğlenilir.

İnşaatın birinden yirmilik iskele tahtası, beşe beş lata ve yeterince onluk çivi aşırdıktan sonra malzemeyi testereyle gerekli boylarda

kestim. Yirmilik kalıp tahtası yetmiş santim, arka dingil ve dümen için kullanacağım latalar elli santim olmalıydı. Arka dingili onluk çivilerle sabitleyip iki başına patenleri, ön taraftaki dümen içinse hurdacıdan bulduğum iki adet rulmanı bir güzel çakıp sağlamlaştırdım. Eski bir sandalyeden söktüğüm oturağı gövdeye, bir metrelik sağlam bir ipi de hareketli ön dingilin iki ucuna bağlayıp tornetimi yön verilebilir bir hale getirdim.

Evet, yaz giderek şenleniyordu. Ömür'ün arkasındaki alana yeni kurulan lunapark herkesin dilindeydi. En son Dolmabahçe Küçükçiftlik'de kurulanına neredeyse bebekken gitmiştim ve meraktan çatlıyordum.

Hikâyeyi toparlayacak olursak salı sabahı Nezih'le modifiye edilmiş süper tüftüflerimiz, akşamüstü sokaktan aşağı kendimizi salıverebileceğimiz, kimsede olmayan bir tornetimiz ve cebimizde lunaparktaki her alete kusana kadar binebilecek kadar paramız vardı.

O Salı bayramdı. Bizim için değil, bildiğiniz kurban bayramı. Ankara'dan akrabalar gelmiş ev kalabalıktı. Dayılarım, yengelerim, çocukları herkes bizdeydi. Tabii su yoktu.

Bahçelievler'de o yıllarda camiler ibadetin ötesinde ayrı bir anlam taşırdı. Her ne hikmetse bütün semt susuzluktan kırılırken cami muslukları şırıl şırıl akmaya devam eder, bunun farkında olan ahali tekerlekli pazar arabalarına birer bidon bağlar ve çoğu zaman önünde kuyruk oluşan camilerden bütün gün su çekerdi. Elbette bu işten genellikle çocuklar sorumlu olurdu.

O bayram günü de Nezih'le sabahın köründen itibaren camiden su çekmeye başlamış ve yaklaşık beş yüz metre mesafedeki su kaynağına neredeyse beş sefer düzenlemiştik. Giderken bir sorun yoktu. Gelirken de idare edebiliyorduk. Ama kapıya gelip o ağır, bidonu üç kat yukarı taşımak yok mu, işte bu bizi hayatımızdan bezdiriyordu. Beşinci seferin sonunda artık yavaştan şahane olabilecek bir günü kaçırıyorduk. Tornet merdiven boşluğunda tırabzana dayalı bir şekilde bize bakıyor ama binemiyorduk.

Uflaya puflaya beşinci seferin sonunda kapıya geldiğimizde babam bidonu alıp küvete boşalttı ve boşunu geri getirip önümüze bıraktı. Bu bir sefer daha demekti. Artık iyice bezmiştik.

Nasıl olduysa ağzımdan "Git kendin getir," sözleri dökülüverdi. Sanki o anda bütün ev susup bana kulak kesilmişti. Babam merdiven boşluğuna doğru beni itekleyip bana baktı ve sağlam bir tokat yapıştırıp "Bir daha düşün," dedi. Bu babamın bana ilk ve son şamarı benimse ilk ve son kez pantolonumu ıslattığım gün olarak hafızama kazındı. Belli ki eğlenmek bayram sonrasına kalmıştı.

Bu ilk isyan nidası, bedeli ağır olsa da karakterimde bir özellik olarak kaldı. Okul hayatımda, sokak serseriliği yıllarımda başım otoriteye gıcık gitmekten sürekli derde girdi ve babamınkinin yanında cennetlik kalacağı çok dayaklar yedim. O gün pek planladığım gibi gitmediyse bile kendime dair bir şey öğrenmiştim. Beklenmedik anlarda baş kaldırmanın bedeli ağır olsa da yediğim her dayak beni biraz daha özgür kılıyordu. İşte kavga etmenin etiği de burada gizliydi. Her kavga kazanılamaz. Ama kavgada kalmak ruhunuzu diri tutar.

Portreler

Bir semtin ruhunu anlayabilmek için caddelerinde, sokaklarında gezmek, parklarında, kafelerinde vakit geçirmek, meydanında biraz soluklanmak belli bir fikir verse de yeterli değildir. Eğer bir semti gerçekten tüm renkleriyle görmek istiyorsak özellikle yaşayanlarına, kendi günlük kalabalığının içinden sıyrılıp öne çıkan portrelerine bakmak gerekir. Elbette zamanla bu portreler silikleşir, eski, sararmış fotoğrafların arka planlarında, tesadüfen kareye girdiklerini fark ettiğinizde yüzünüze sıcak bir tebessüm yayılır ve bir an için bile olsa size ömrünüzün hatırı sayılır bir bölümünü geçirdiğiniz mahallenizin aslında nasıl bir yer olduğunu hatırlatır.

Saki Mehmet

Eskiden pet şişede su diye bir şey yoktu. O kadar yoktu ki Araplar suyu şişede alıyorlarmış, bir litre su bir litre benzin fiyatınaymış diye hayrete düşülür, halimize şükredilirdi. Çok sonraları bir Sabancı cinliği olarak Şaşal sular çıkınca -*gerçekten neredeyse benzin fiyatınaydı*- konu komşu arasında neredeyse kıyamet alametleri arasında sayılmıştı. Aslında bu değişim Bahçelievler'in her gün görmeye alışık olduğumuz simalarından Hamidiye Memba Suları kamyonu ve mevsimine göre kışın haftada bir yazın üç günde bir kapımızı çalan aile sakimiz Mehmet için gerçekten de kıyamet alametiydi.

Eski çift dingilli, burunlu Mann kamyonun, ağır dizelinden yükselen homurtusuyla camları titreterek sokağa girmesi mahallede her zaman belli belirsiz bir hareketliliğe yol açardı. Her evde kadınlar bu sese tepki verir ve o an ne iş yapıyorlarsa bırakıp genellikle mutfaklarda duran toprak küpleri kontrol etmeye giderlerdi. Eğer küpün dibinde hala biraz su kalmışsa hanenin bu işten sorumlu çocuğuna seslenir, çocuk bıkkın hareketlerle, söylenerek gelir, genellikle küpün yakınında duran huni ve bir cezve yardımıyla bu suyu bir türlü atılamayan içki şişelerine çekerek küpü birazdan kapıda bitecek sucu için hazır ederdi.

Beklendiği üzere sokağa dağılan sakiler hiç şaşmayan bir rutine göre

belledikleri dairelerin kapısını çalardı. Üzerlerinde mavi işçi gömlekleri, omuzlarında yirmi litrelik, nakliye esnasından kırılmamaları için hasır sepet içindeki cam damacanayla gelir, kapının dışında ayakkabılarını çıkarıp, önceden hazırlanmış misafir terliklerini giyip küpleri doldurur, ücreti ve ev sahibinin meşrebine göre verdiği bahşişi alıp bir sonraki damacana için kamyona dönerlerdi.

Özellikle saki Mehmet'i mahallenin bütün çocukları çok severdi. Cebinde her zaman biraz kuruyemiş bulundurur ve her gelişinde birazını bizimle paylaşırdı. Yıllarca her gün yüzünden hiç eksik etmediği tebessümü ve nezaketi, her çaldığı kapıda yaptığı küçük sohbetleriyle herkesin gönlünde ayrı bir yer edinmişti. Tabii bu ambalajlı su sektörü bu kadar büyüyüp, rekabet bu kadar kızışmadan önceydi. Önce küpler evlerden birer ikişer kalkmaya, sonra Mann kamyon sokağa haftada bir uğramaya başladı. Ve sonunda artık hiç gelmez oldu.

Deli İsmet

Bahçelievler'in demirbaşlarından bahsederken Deli İsmet'i atlamak olmaz. Şirinevler'den Yayla'ya, İncirli'den Haznedar'a semtin her yerinde, her an rastlayabileceğiniz İsmet, üzerinden asla çıkarmadığı kahverengi ceketi, belinden naylon iple bağladığı kumaş pantolonu ve bir dönem hemen her fukaranın ayağında görmeye alışık olduğumuz üzerinde bağcık kabartması olan plastik, taklit iskarpinleriyle semtin bütün sokaklarını arşınlardı.

Yıllar sonra fotoğrafçılar için semt sokaklarını arşınlarken yine bir tanesine denk geleceğimi hiç düşünmemiştim. Karşınızda Deli Kadir.

Saçı her zaman üçe vurulmuş, başı tuhaf bir şekilde bükülmüş boynunun üzerinde hep göğe bakar bir halde, muhtemelen yüz felci yüzünden yamulmuş ağzının kenarından salyalar akıtarak önündeki puseti iteklerdi. Konuştuğunda söylediklerini anlamak çok zor ama anladığınız kadarıyla bile onu dinlemek her seferinde çok ilginç bir deneyim olurdu.

Sokağa girdiği anda harçlığı cebinde olanlar etrafına toplaşır,

olmayanlarsa almak için eve koşar, İsmet gitmeden yetişmeye çalışırlardı. Semtte bir sürü oyuncakçı, kırtasiye, tuhafiyeci, çerçi olmasına rağmen biz çocuklar harçlıklarımızı İsmet'in pusetinde sattığı birbirinden dandik ama nedense bize büyüleyici gelen ıvır zıvır için harcamaya bayılırdık. Şimdi düşününce İsmet'in pusetinin aslında kendi içinde tutarlı, son derece zekice düşünülmüş, çocuk kafasını çözmüş bir pazarlama örneği oluşturduğunu anlıyorum. O döküntü, tekerlekleri gıcırdayan pusette neler yoktu ki? Leblebi tozu, horoz şeker, üzeri pembe gofretten dondurma, küçük vakum kaplarda muhtelif renklerde bir tür jöle, minik paket lastiğinden yayı olan ucu vantuzlu ok, düdük şeker, her marka model silah için çatapat ve mantar, rengârenk misketler, düdüklü balon, burulmuş tel üzerine geçirilip yukarı itildiğinde havalanan teneke pervane, plastik vampir dişi ve daha neler neler... Tüm bu malların ortak noktası tam olarak çocuk milletinin sarf malzemesi olarak tanımlanabilecek şeylerin kesişim kümesini oluşturuyor olmasıydı. Zaten tezgâhın başarısı da buradaydı. Her gün gelir, ürün gamı çok seyrek değişir ama mutlaka alışveriş ederdiniz.

Deli Ismet'i bu kadar önemli bir karakter yapan elbette tek başına pazarlama becerisi değildi. O aynı zamanda kimsenin bilemeyeceği şeyleri bilen adamdı. Örneğin ne zaman sorarsanız sorun istisnasız size tam olarak zamanı söyleyebilirdi. Üstelik sadece bir an için gökyüzüne bakarak. Ya da Malatya'nın ilçelerini sayabilir, zorlamak için Arapkir deseniz hemen köylerini sıralamaya başlardı. Mahallenin büyükleri ne zaman söylediklerini kontrol etseler hep doğru çıkardı. Sadece bunlar da değil. Aklınıza gelebilecek her ülkenin başkenti, her kentin yüzölçümü, plaka numarası, Türkiye'nin sırasıyla hükümetleri, kısaca inanılmaz bir hafızası vardı. O zamanlar daha Yağmur Adam çekilmediği için hiç kimse onun aslında bir otistik olduğunun farkında değildi. Belki olsalar kimse ona deli İsmet demezdi.

Süleyman Efendi ile Küheylan

Biz at arabalarıyla büyüyen son nesil olduk sanırım. Çocukluğumun Bahçelievler'inde tek tük de olsa megafonlu Anadol kamyonetlerle sokak satıcılığı yapan esnafa rastlansa bile işler genellikle at arabaları ve iki yanında büyük hasır küfeler taşıyan eşeklerle yürütülürdü. Kale Kilit fabrikasının karşısındaki kum, tuğla ve bilumum nalburiye satan dükkân bütün nakliye işlerini at arabasıyla görür, zerzevatçı, terlikçi, taksitçi hepsi at arabası kullanırdı. Bu arabalar kent trafiği içinde, E-5

karayolu üzerinde her daim rastlanabilecek günlük manzaralardandı.

Süleyman Efendi ve atı Küheylan *-nedense bu ad çok verilir-* sadece yazları ortaya çıkar, bütün sezon en lezzetli kavun karpuzu mahalleliye tedarik ettikten sonra havalar serinlemeye başladığında ortadan kaybolurdu. Süleyman Efendi ve atı Küheylan'ı diğer seyyar satıcılardan ayıran belirgin bir karizmaları vardı. Süleyman Efendi tuhaf bir şekilde stil sahibiydi. Başında geniş siperlikli kasketi, boynunda yemenisi, yakasız gömleği, üzerine giydiği siyah, ince çizgili, arkası astarlı yeleği, önünde lacivert Amerikan bezinden önlüğü her zaman tertemiz, uzun kaytan bıyıkları, esmer teni ve kapkara taralı saçlarıyla her zaman bakımlıydı. Hani sanki İnce Memed eşkıyalığı bırakmış da İstanbul'a göçüp kavun karpuz işine girmiş gibi bir hali vardı. Yüzü her zaman ciddi, mahalleliyle mesafeli ama her zaman en kaliteli malı sattığı için yolu gözlenen biriydi. Küheylan ise diğer atlara hiç benzemiyordu. Uzun boyunlu, uzun bacaklı kızıla çalan kahverenginde, arkasında çektiği arabaya rağmen asil görünüşlü bir hayvandı. Hani sanki Gazi Koşusu'nu iki yıl üst üste kazanmış da sonra bileğini kırıp hayata küsmüş gibiydi. Diğer seyyar satıcı beygirlerinin aksine her zaman tertemiz, kaşağılanmış ve yeleleri taranmış olurdu. İkisinin arasında yıllara dayanan bir iletişim vardı. Küheylan ne zaman durup ne zaman yürümesi gerektiğini Süleyman Efendi'nin bakışlarından anlar ve güneş altında parlayan deri koşumlarıyla çektiği antipas yeşiline boyalı, makaslı arabayı bütün gün ardı sıra, sanki yokmuş rahatlığında sürüklerdi.

Süleyman Efendi kendine has bağırışıyla sokağa girdiğinde annem arka odadaki divanın altını kontrol eder, stokumuzun tükenmek üzere olduğunu görünce elime biraz parayla pazar filesini *-herkes yeniden kullanmaya başlasa keşke-* sıkıştırıp aşağı yollardı. Süleyman Efendi belli belirsiz gülümser elimdeki paraya göre fileyi doldurur, bir fileye bir küçücük halime bakar vel her seferinde eve kadar çıkarırdı.

Küçükken en büyük eğlencelerimden biri o kırmızı örtülü divanın altında dizili kavunlardan yemek ve Süleyman Efendi'nin arabasının arkasına oturup birkaç mahalle *-mahalle sokak demek bu arada-* seyahat etmekti.

Ahmetçik

Onu ilk ne zaman gördüğümü, daha doğrusu fark ettiğimi tam olarak hatırlamıyorum. Ya da şöyle sormalıyız. Bir şeyi tuhaf, ayrıksı, marjinal, kabul edilemez, düşman, öteki yapan nedir? Rock Hudson'ı hatırlayan var mı? Yakışıklı, komşu teyzelerin sevgilisi, temiz yüzlü, güvenilir imajıyla Hollywood'un gelmiş geçmiş en ünlü aktörlerinden biriydi. McMillan ve Karısı dizisi TRT'de yayınlandığı günlerde kadınları *-tabii televizyonu olan-* ekran başına kilitlerdi. Sonra bir gün AIDS diye amansız bir hastalık ve bu hastalığın özellikle eşcinseller arasında yaygın olduğu haberi, Rock Hudson'ın bu hastalıktan ölmesiyle ülke gündemine oturmuştu. Bu haberin yarattığı infiali dün gibi hatırlıyorum. Hatta olaydan bir süre sonra iki eski, yakın arkadaş meyhanede demlenirken biri diğerine "Abi Rock Hudson gibi yakışıklı adamsın," deyince ortam gerilmiş, çıkan tartışma Hudson'a benzetilenin arkadaşını vurmasıyla sonuçlanmıştı. Algı işte böylesine kırılgan bir şeydir ve en ufak değişiklikte sizi evrenin öteki ucuna savurabilir.

Çocukların şeyleri olduğu gibi algılamak gibi bir özelliği vardır. Aksi söylenmediği sürece çevrelerinde olup biten her şey normaldir. Daha doğrusu çocuk olmak normalle anormal kavramlarından bihaber olmak demektir. Kim bilir belki de aslında öyle bırakılsalar daha iyidir.

Ahmetçik'in farkına varmam tam da böyle bir hikâyedir. Nüfus kâğıdında adının Ahmet olmasına karşın mahalle sakinleri arasında arkasından Ahmetçik diye konuşulması aslında meseleyi açıklıyor ama çocuk kafası daha somut bilgilere gereksinim duyuyordu. O yüzden hemen altımızdaki Laz Bakkal'da her gün karşılaştığım Ahmetçik'in bir gün yüzü gözü morarmış bir halde gelip bir ekmek, beş yumurta alıp gittikten sonra arkasından konuşulanlara kulak misafiri olmamı onu gördüğüm ilk gün olarak kabul ederim.

Ahmetçik dar blue jean'leri, göbeğini açıkta bırakan bluzları, sürme çektiği gözleri, küçük zorlama adımları, belli ki üç kat geçtiği sakal tıraşı, ince perdeden konuşması, takıları, tokalı ayakkabıları ve abartılı feminenliğiyle gördüğüm ilk eşcinseldi. O yıllarda farklı cinsel tercihten anladığı Zeki Müren ve Bülent Ersoy ile sınırlı memleketim insanı için eşcinsel olmak muhtemelen vebalı olmakla aynı şeydi. Yine de Bahçelievler'de eşcinsel olmak başka birçok semtte olmaktan daha iyiydi. Çok sonraları 90'ların ortalarında sırf eşcinselleri hedef alan

dayak mangalarının Beyoğlu'nda ellerinde kazma saplarıyla sopalayacak adam aradıklarını düşünürsek durum daha iyi anlaşılabilir. En azından arkasından fısıldaşılsa da Bahçelievler'de hiç kimse Ahmetçik'i taciz etmeyi aklından geçirmezdi. Tabii babası hariç. O her fırsatta Ahmetçik'i döver, hayatını tam anlamıyla cehenneme çevirmek için elinden geleni ardına koymazdı. Ahmetçik yıllarca Bahçelievler'in belli başlı dedikodu başlıkları arasında üst sıralardaki yerini koruduktan sonra ansızın ortadan kayboldu. İnsanlar bir süre arkasından konuşup spekülasyonlarda bulunduktan sonra kat karşılığı arsa fiyatları gibi günlük konularına döndü. Daha sonra duyduk ki, ailesi bu utanca daha fazla dayanamayıp semti terk etmişti. Oysa bilseler bütün mahallede bu meseleye gerçekten takan bir Allahın kulu bile yoktu. Yine de Ahmetçik'in evden kaçışına üzülmüştüm. Ne zaman bakkalın önünde karşılaşsak saçımı karıştırır, kapının önüne atılmış dolaptan portakallı bir Ankara gazozu çıkarıp açar, bana ısmarlardı.

Belki o gazozlar yüzünden, belki de Bahçelievler'in verdiği bir tür hayat bilgisinden o gün bugün ötekiliğin dayatıldığı kadar kötü bir şey olmadığını bilir, kolektif algıya asla güven olmayacağı fikriyle insani renklere alabildiğine açık olmak gerektiğine inanırım.

Beldesan Bisiklet ve Judo

Sünnet faslını oldukça kanlı ve berbat acılar içersinde yeni geride bırakmıştım ki, bu kez de babamın azizliğine uğradım. Şu durmadan bir şeyler okuyan, çelimsiz, dörtgöz, toraman veletler için her zaman iştah açıcı bir av olarak görülen ve haliyle sıkça marizine kayılan çocuklardandım ve bu durum babamın hiç hoşuna gitmiyordu. En azından hemen her ay yeni bir gözlük almaktan sıkıldığını biliyordum. Bir akşam her zamankinden erken, elinde büyükçe bir torbayla gelip "Al dene bakalım, hoşuna gidecek mi," diyerek paketi bana uzattı. Torbadan beyaz, kalın, pamuklu kumaştan düğmesiz bir ceket, yine beyaz, keten, daha çok pijama altını andıran bir pantolon ve bir de beyaz, belli ki ceketi bağlamak için kullanılan bir kuşak çıktığını gördüğüm an hapı yuttuğumu anlamıştım. Babam düpedüz beni dövüş sanatları işine sokmak niyetindeydi. Yüzümü buruşturup kıyafeti üzerime giydiğimde tam bir salak gibi göründüğümden emindim. Siz hiç kemik gözlüklü *-kolayca kırılmasın diye kemik tercih ediyorlardı-* dövüş sanatları ustası gördünüz mü? Babam "Yarın judoya başlıyorsun," diyerek konunun tartışmaya açık olmadığını belli ettikten hemen sonra "Artık kendini korumayı öğrenmelisin" ile tabutuma son çiviyi de çaktı. Ya daha yeni sünnet olmuş çocuğa bu yapılır mı?

Tek tesellim aslında hiç ihtiyacı olmamasına rağmen Nezih'in de benimle aynı kaderi paylaşacak olmasıydı. Aramızda sadece yirmi ay ama tamamen farklı hayatlarımız vardı. Nezih ağaç tepelerinde dolanan, düşüp dizini yaralayan, top oynayan, iri kemikli, sağlam yapılı yani benim tam tersim olan çocuklardandı. Üstelik bu judo işi de pek hoşuna gitmişti. Ertesi gün çabucak oldu ve annemle babam elimizden tutup bizi İncirli Caddesi üzerindeki Namık Ekin *-o zamanlar çevrede çok meşhurdu-* spor salonuna götürdü. Her boydan yaklaşık on beş çocuk daha vardı. Hoca bizi karşısında sıraya sokup judonun felsefesinden bahsetmeye başladı. "Hah şimdi tam ayvayı yedik," diye içimden geçirip minder kenarında diğer velilerle birlikte oturup ezik oğullarını seyreden annemle babama pis pis baktım. Tabii hiç oralı değillerdi. Hoca bir on dakika kadar kafa ütüledikten sonra ısınma hareketlerine geçtik. Isınma hareketleri üç aşağı beş yukarı okuldaki beden dersini andırıyordu. Sonra işin rengi değişmeye başladı. Hoca hepimizi bir daire oluşturacak şekilde oturttuktan sonra yanına bir çekirge çağırdı ve temel hareketleri göstermeye başladı. Düpedüz

elemanı yerden yere vuruyordu. Başıma gelecekleri tahmin edebiliyordum ve öyle de oldu. Hoca kendimize bir eş bulup öğrendiğimiz hareketleri pratik etmemizi istedi. Eskiden girişken bir tip değildim. Herkes hemen kendine birini bulup çalışmaya başlamış bense minderin ortasında kalakalmıştım. Allahtan uzak köşede benim durumumda biri daha vardı. Bizde bir tık olmadığını fark eden hoca ikimizi çağırıp başımızı bağlayıverdi.

Çocuk benden neredeyse otuz santim daha uzun ve üç katım ağırlıkta olmalıydı. Belli ki hareket etmekten pek hoşlanmayan ve bunun karşılığını da koca bir göbek sahibi olarak görmüş biriydi.

Ailesi de öyle düşünmüş olacak ki onu buraya getirmişti. Her halinden burada olmaktan nefret ettiği anlaşılıyordu. Eh en azından bir ortak noktamız vardı. Dersin geri kalanında acemi hareketlerle birbirimizi yere atıp durduk. Bu arada adının Bora olduğunu, bisiklete binmeyi, oyuncak trenleri sevdiğini, abisinin rallici olduğunu ve aynı sokakta oturduğumuzu öğrendim. Nasıl olup da onu tanımamıştım ki? Mahallede bir tane ralli donanımlı otomobil vardı. Abisini herkes bilirdi. Ama Bora'yı ilk kez o salonda görmüştüm. O da en az benim kadar asosyal bir tipti ve benden beş yaş daha büyük olmasına rağmen sanırım bu yüzden hemen kaynaşıvermiştik. Neyse ki ikimizin ailesi de bu judo meselesinde fazla ısrarcı *-ya da götürüp getirmeye üşendiklerinden-* davranmadı ve ilk ayın sonunda, sarı kuşağı belimize taktığımız gün bu sefil macera sona erdi. Böylece Bora ile ben nihayet kendi içine kapanık hayatlarımıza dönüp yazın geri kalanında sürekli birlikte takıldık.

Bora'nın Peugeot marka 10 vitesli, ince lastikli, ters gidonlu, lastikleri kelebek cıvatalı, çok güzel bir yarış bisikleti vardı. Benimse bırakın Peugeot'yu sıradan bir Pinokyo'm bile yoktu. O yıllarda bisiklet çok kıymetli bir şeydi. Mahallede sayılı çocukta olur ve olmayanlar bir tur atabilmek için o çocuklara yalvarmak zorunda kalırdı. İşin kötüsü bu türden bağlamacılıkta da hiç iyi olmadığımdan ayaklarım kolay kolay pedal yüzü görmezdi. Yine de sağ olsun, Bora'nın sayesinde bisiklet hevesimi biraz olsun giderebiliyordum.

Şeker Bayramıydı sanırım. Verimli geçen bir dört gün sonunda bin liraya yakın *-şimdiki zamana çevirirsek 100 lira gibi-* para toplamıştım. Ayaklarım beni yine ciğerci kedisi gibi bir türlü çevresinden

ayrılamadığım Manavlar durağında, hemen sokağın başındaki bisiklet tamircisi Bilal'ın dükkânına sürükledi. Karanlık, tavandan sarkan kırk mumluk bir ampulle güç bela aydınlanan, pis, izbe bir dükkândı. Bilal usta da öyle biriydi. Şişe dibi gözlükler takan, yaşlı, kısa boylu, pis sakallı, nursuz, bisiklet tamircisinden çok at hırsızına benzeyen bir adamdı.

Dükkânın önünde her zaman birbirine yaslanmış, illa bir yerleri eksik, yedek parça niyetine tutulan bir bisiklet yığını bulunurdu. Her seferinde o yığına büyük ilgi gösterir ve bir gün aralarından bir bisiklet çıkarabileceğimi hayal ederdim. Bilal usta yanıma gelip "Hâsılat nasıl," diye sorunca cebimdeki parayı çıkarıp gösterdim. O da yığının arasından döküntü bir Beldesan çıkardı. Lastikleri patlak, jantları paslı, selesi yırtık ama yine de biraz elden geçerse adam olabilecek gibi görünüyordu. Usta "Bunu senin için toplayayım ister misin?" diye sorunca ne çok heyecanlanmıştım. Hemen kabul ettim. Elimdeki parayla başka bir şansım da yoktu zaten.

Usta alışkın hareketlerle on beş dakika içinde bisikleti binilebilir hale getirivermişti. Alışveriş bitmiş, para ödenmiş, sadece ufak tefek birkaç ayar kalmıştı. Dükkânın içinde bisikleti ters çevirmiş zincirini yağlayıp, pedal çevirerek yağın her yere dağılmasını sağlıyorduk. O hasır tabureye oturmuş yağdanlıkla hareketli yerleri yağlıyor ben de pedal çeviriyordum. Derken Bilal Usta'nın bana karşı sevecen, yaşlı esnaf modelinden farklı bir haller içinde olduğunu fark ettim. Saçımı okşuyor, kucağına oturtmaya çalışıyor, ben uzaklaşmaya çalıştıkça kendine çekiyordu. Yok artıktı. Bisiklet sahibi olacağım derken düpedüz ihtiyar bir sübyancının tacizine uğruyordum. O anda adamın meslek seçimi bana daha bir anlamlı gelmeye başlamıştı. Ama zaman bu anlam üzerine kafa yoracak zaman değildi. Bunu daha sonraya bırakmaya karar verip, o anı kurtaracak bir çözüm üretmem gerekiyordu. Bir an için kendimi geri çekebildiğimde hasır taburenin verdiği seviye avantajını lehime kullanıp böğrüne tekmeyi bastım. Ayaklarının yerden kesilip sırt üstü yere yapışması hala gözümün önündedir. Usta yaşlı olmasına rağmen hızla kalkıp beni yakalayabilirdi ve o kızgınlıkla yarım kalan işini bitirmeden de bırakmayabilirdi. Buna mahal vermeden hemen olay yerinden uzaklaşmalıydım. Elbette bisikleti bırakacak halim yoktu. Bunun Bilal Usta'yla muhtemelen son görüşmemiz olacağını hesaplayıp bisikleti kaptığım gibi, var gücümle pedallara asılarak oradan uzaklaştım. O bir aylık sünepe judoculuğumu gün gelip iffetimi korumak için kullanmak zorunda kalacağım kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi.

Velhasıl olaylı da olsa artık benim de bir bisikletim olmuştu. Bora'yla birlikte uzun gezilere çıkıyor, Bakırköy sahiline, Çocuk Esirgemenin bahçesine, o gün aklımız nereye eserse oraya gidiyorduk. Ama benim bisikletim diğerlerinin yanında o kadar dökük, o kadar zavallı görünüyordu ki, ne kadar umursamıyormuş gibi *-tipik fakirliğini içselleştirme tepkisidir ya-* davransam da içim içimi yiyordu. Ona ne zaman binsem aslında güzel bir iskeleti olduğunu, üzerinde biraz çalışılsa çok havalı bir bisiklet olabileceğini düşünürdüm. Bir süre sonra bu düşünceler son derece detaylı planlar halini almaya başladı. Artık ona baktığımda aslında benzemesi gerektiği şeyi görebiliyordum.

O günlerden birinde Bora'nın bisikletini temizlemek için, babasının Haznedar'da, hemen Magirus fabrikasının yanındaki kompresör fabrikasına gittik. Burası o zamanlar ülkenin en büyük *-hala da öyle-* kompresör fabrikasıydı. Patronun oğlunu gören işçiler abartılı bir telaş içinde bize yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Bora gerek olmadığını ama biraz benzin getirmelerini söyleyip fabrikanın bahçesindeki büyük kompresörün yanına gitti. Önce basınçlı havayla tozunu aldığı bisikleti bir kez de tabancaya koyduğu benzinle yıkadı. Sonra aynı şeyi benim hurdaya da yaptı. Benzin yüzeydeki bütün pisliği, yağ-toz karışımını söküp atınca benim Beldesan'la ilgili fikirlerim de sabitlenmiş oldu. Kim ne derse desin onu seviyordum ve bu çirkin ördek yavrusunun içinden şahane bir kuğu çıkartabileceğimi biliyordum. Böylece Bahçelievler'in en büyük sanayi kuruluşlarından biri olan Komsan'ın bahçesinde o gün kafayı kırıp çoğu yaratıcı eylemde olduğu gibi yokluk motivasyonunu arkama alarak ilk restorasyon projeme giriştim.

Bisikleti eve çıkarıp, selenin altındaki küçük alet çantasındaki o çok delikli bisiklet anahtarı ve bulduğum bir ayarlı penseyle tornavida yardımıyla son civatasına kadar darmadağın ettim. Geri nasıl toplayacağım konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Ama ne olacak biz gidelim nasıl olsa istim arkadan bir şekilde gelirdi. Benim Beldesan şu seyahat amaçlı ortadan kırılabilir bisikletlerdendi. Ve genellikle bu modeller kız bisikleti olarak bilinirdi. Emin olduğum bir şey varsa o da kız bisikletine binmek istemediğimdi.

Ben de işe oradan başladım. Gövdeyi sırtladığım gibi yürüyerek Bakırköy eski çarşıda daha önceden yerini tespit ettiğim bir demirciye

gittim. Gerçi adamın tipi biraz Bilal Usta'yı andırıyordu ama bir çukura iki kere bomba düşmez diyerek derdimi anlattım. Adamla beraber gövdede kullanılan çapta bir boru bulup sele borusuyla, maşa dikmesi arasına sığacak boyda kestik. Sonra borunun iki ucunu alıştırıp bu araya kaynattık. Bu küçük operasyonla bisikletim bir anda cinsiyet değiştirmiş oldu. Şimdi işin zor ve para gerektiren kısmı olan boya ve nikelaja sıra gelmişti.

Babamı ikna edip gövde ve çamurlukları boyanması için bir tanıdığına götürmesini sağladım. Üç gün sonra fırın boyayla siyah renk verilmiş gövdem ve nikelaj çamurluklarım evdeydi. Bir an evvel toplamak için sabırsızlanıyordum. Bütün gece uğraşıp bisikletimi yeniden bir araya getirdim. Ama hala bir eksiği vardı. O zamanlar gövdeden mandallı üç vitesi ve selesi arkalıklı chopper motosikletleri andıran Polo'lar çok popülerdi. Talatpaşa Bulvarı üzerinde o zamanlar bisiklet yarışçısı bir ailenin işlettiği *-haliyle artık oraya gidiyordum-* bir tamirhane vardı. Onun hurdalığından bir haftalık harçlığım karşılığında çıkma bir Polo selesiyle ortası atkılı bir gidon satın aldım. Tüm parçaları birleştirip bisikleti sokağa çıkardığımda mahallenin bütün çocukları çevremi sarıp bisikleti nereden aldığımı sorup bir tur istemeye başladı.

Yaklaşık on günlük bir çaba sonunda hem mahallenin bir eşi daha olmayan en havalı bisikletine hem de neresinden baksanız bir bisikletçi kalfası kadar bisikletler hakkında teknik beceriye sahiptim.

Dörtgöz Biraz Büyüyünce Havalara Girer

Çelimsiz bir çocuktum. İlkokul birinci sınıftan itibaren gözlük takmaya ve haliyle dört göz olarak itilip kakılmaya başlamıştım. Uslu, az konuşan, kuralara uyan, terbiyeli bir çocuktum ve bu özellikler sizi yaşıtlarınız arasında pek popüler yapmazdı. Okumayı söktüğüm andan itibaren evin sınırlı kitaplığında ne kadar cilt varsa bitirip, komşuların etajerli divanlarını süsleyen kitaplara dadanmaya başlamıştım. Büyükler bu huyumu bildikleri için bir süre sonra kitaptan başka hediye verilmeyen bir çocuk haline gelmiştim. Özellikle Milliyet Yayınları'nın bir seri halinde çıkardığı sert kapaklı, bez ciltli çocuk serisine bayılıyordum. Sonraları işi büyüttüm ve okul yolum üzerinde daha önce hiç uğramadığım bir kitapçıda rastladığım Türk Dil Kurumu yayınlarını keşfettim. Neredeyse tüm klasikler vardı ve çok ucuza satılıyordu. Dostoyevski'sinden Gogol'una, Balzac'ından Hugo'suna, Homeros'una kadar herkes oradaydı. Tahmin edebileceğiniz üzere bu okumalar da beni popüler biri yapmadı. Dolayısıyla sokakla da pek aram olmadı. Ara sıra az sayıda arkadaşımla o sıralar Bahçelievler mahalle çocukları arasında çok tutulan yılan, çivi, çikletten çıkan araba resimleriyle oynanan basma, misket ve gazoz kapağı oynar ama genellikle bahçeyi delik deşik ederek yaptığım barajlardan su geçirip mandaldan yaptığım çarkı döndürmeyi tercih ederdim. Sonraları maketçiliğe merak saldım. O sıralar Jet Model diye yerli bir marka vardı. Sırayla kataloglarındaki lastik motorlu, çıta ve kâğıttan mamul uçakları yapmaya başladım. Yayla'ya çıkarken, meydana doğru yeni bir kırtasiye açılmıştı ve sipariş ettiğinizde dilediğiniz modeli getirdiği için bir numaralı mekânım haline gelmişti. Tabii bu kadar içine kapalı, tabiri caizse inek bir çocuğun pul da biriktirdiğini söylememe gerek yok.

Çoğu zaman kimse bulaşmasa da yine de bazen okulun ya da mahallenin psikopatı beni bulur yeterince hızlı koşamadığım, annem ya da öğretmenim beni kurtarmaya yetişemedikleri zamanlarda bir temiz dayak yerdim. Judo meselesi de zaten benim bu içler acısı halimden sonra gündeme gelmişti. Ancak ne fayda, bu sefer de judo çalışmaya başladığımı öğrenen kabadayılar eskiden ayda bir sataşıyorlarsa şimdi her gördüklerinde dalmaya başlamışlardı. Özellikle bizim sokakta oturan, hafriyatçı babaları her akşam eve

kocaman bir AS 600 damperli kamyonla gelip, havalı kornasıyla ne kadar uyuyan çocuk varsa uyandıran Behsat ile Tayyar adında iki kardeş iyice belalım olmuştu. Üstelik benden üç yaş küçük olmalarına rağmen sadece beni değil yardıma koşan garibim Nezih'i de fena benzetiyorlardı. Bu ikisi yüzünden kışları, okul zamanı biraz rahat nefes alsam da yaz ayları bir türlü bitmek bilmiyordu.

Sonra ortaokulun ikinci senesi uzun bir kıştan sonra bitip ortalığın iyice ısınmaya başladığı bir gün evde oturmuş kitap okurken sokakta bir patırtı koptu. Camdan dışarı baktığımda o ikisinin Nezih'i önlerine katmış sokak boyunca kovaladıklarını gördüm. Gidip yardım etmesem olmazdı. Sezonun ilk dayağını yemeye razı olarak sokağa koştum. Tayyar ve Behsat kardeşler sokağın sonunda Nezih'i kıstırmış hırpalıyorlardı. Olay yerine vardığımda arkası bana dönük ve diğerine göre daha toraman olan Behsat'ı yakasından tutup çevirdim. O anda hiç beklemediğim bir şeyle karşılaştım. Başka zaman olsa Behsat'ın döndüğü anda bana bir tane yerleştirmesi gerekiyordu. Ama o öylece kollarını iki yana indirmiş, bana bakmakla yetiniyordu. Aynı anda Tayyar da kardeşimi bırakıp yanıma gelmişti. Sesime elimden geldiğince kendine güvenli bir ton vermeye çalışarak bir daha bu çocuğa bulaşırlarsa fena yapacağımı söyledim. İkisi bir an durup birbirine baktıktan sonra "Peki Necati Abi," dediler. Geçen bir yılda boyumun fena halde atıp artık o iki kabadayıdan bir karış daha uzun olduğumu ve istersem ikisini de oracıkta benzetebileceğimi ancak o an anlayabilmiştim. Artık herkesin itip kakabileceği o çelimsiz, asosyal çocuk değildim.

O yaz boyum gibi huyum da değişmeye başlamıştı. Ufaktan basketbol oynamaya *-ki takım oyunlarından nefret ederdim-* akşam saatleri sokakta diğer çocuklarla turlamaya, karşı apartmanın bahçe katına yeni taşınan ailenin kızına hâllenmeye başlamıştım. Hemen her gün Bahçelievler Lisesi'nin bahçesinde basketbol oynamaya gidiyordum ve o günlerden birinde yukarı sokakta oturan Sadettin'le tanışmıştım. Kısa zamanda kaynaşmış ve sürekli beraber takılmaya başlamıştık.

Bir akşam basketten dönerken Bahçelievler Lisesi'nden Talatpaşa'ya uzanan geniş sokak boyunca top sektirerek yürürken park etmiş eski bir Peugeot 504'ün bagaj kapağına iliştirilmiş ambleminin yerinden oynamış olduğunu fark ettim. Belki heyecan, belki muzurluktan ya da sırf gözüme parlak göründüğü için usulca yaklaşıp söküverdim. Nedense bu küçük suç ikimizin de çok hoşuna gitmişti. Devam eden

günlerde birbirimize sezdirmemeye çalışsak da gözlerimiz hep otomobillerin arkasındaydı. Yine bir akşam aynı yoldan dönerken bu kez bir Fiat Miafiori amblemi patlattık. Bu otomobil bildiğiniz Murat 131'lerin orijinal Italyan kardeşiydi ve pek az bulunurdu. Artık ok yaydan çıkmıştı. Her akşam basketbol dönüşü kendimize yeni güzergâhlar belirliyor ve yürüyüş boyunca bu hastalıklı koleksiyonumuza yeni parçalar ekliyorduk. Küçük servetimizi bulunması halinde mantıklı gerekçelerle açıklayamayacağımız için bir zula edinmemiz gerekiyordu. Sadettin'in anne babası bütün gün işte olduğundan ve evde sadece yaşlı babaannesi kaldığından kendimize zula olarak balkon masalarındaki çekmeceyi belirlemiştik. Çekmece tarafı duvara dayalı olduğundan kimsenin orayı kurcalamayacağından emindik.

Gün geçtikçe çekmecemize daha çok parça giriyor, o doldukça gözümüz daha büyük hedeflere kayıyordu. Özellikle ava çıktığımız bir gece rastladığımız DAF tır çekicisinin kocaman amblemi bize o kadar çekici gelmişti ki, elle sökemeyince gidip tornavida bularak işi halletmiştik. O tornavida işlerin çığırından çıkmaya başladığının bariz bir işaretiydi ama biz göremedik. Şakayla karışık düpedüz iki kişilik bir çete olmuştuk. Ta ki, bir başka gece yanaştığımız Volvo 440'ın sahibinin olan bitenin farkına varıp bizi kovalamaya başlamasını yeterince açık bir işaret olarak kabul edip işi bırakana kadar.

Neredeyse bir haftadır vukuatımız yoktu ve tam yeniden kaşınmaya başlamıştık ki, bu sefer de Sadettin'in annesinin zulamızı bulmasıyla tam olarak etkisizleştirildik. Elbette annesi Bahçelievler'i bir süre kasıp kavuran amblem çetesini çökertmekle kalmayıp annemle koordineli bir şekilde ikimizin görüşmesini de süresiz olarak yasakladı. Gerçi iyi halden iki hafta sonra bu yasak kalktıysa da aldığımız bu darbelerden sonra ikimizde de aleme dönecek mecal kalmamıştı. Ne yapalım biz de babamın Buick'ini araklayıp mahallede bir kaç tur atıp kızlara hava basma planları yapmaya başladık.

On üç yaşlarında olmalıyım. Evdeki ITT Schaub Lorenz, büyük kolonlu kompakt müzik setinde Ferruh dayımdan aldığım Basf kasetlere çekilmiş karışık yabancı pop şarkılarını dinlemeye, radyoda keşfettiğim TRT 3'de yayınlanan *-zaten hepsi üç kanaldı-* İzzet Öz'ün Teleskop programında çalan parçaları kaydedip kendi karışık kasetlerimi hazırlamaya yeni başlamıştım.

O müzik setinin eve gelişinin tuhaf bir hikâyesi vardır. Çok küçüktüm o zaman, altı yaşında belki. Annem yine nereden sardırdıysa org çalmayı öğrenmek istiyordu. O kadar istiyordu ki bir süre sonra başka bir şeyden bahsetmez olmuştu. Sonra bir gün, öğlen vakti durup dururken birtakım adamlar ellerinde kocaman kutularla eve gelip annemin kimliğini doğruladıktan sonra eline çabuk hareketlerle kutuları açıp çıkardıkları elektronikleri kurmaya başladılar. Annemin şaşkın bakışları arasında kocaman Farfisa marka profesyonel bir org, ondan ses çıkması için amfisine bağlanan bir müzik setiyle bir çift boyum kadar hoparlör ortaya çıkmıştı. Babam karakterinin çok dışında bir hareketle büyük bir sürpriz yapmış, anneme hayalini hediye etmişti. Adamlar gittikten sonra annem hiç konuşmadan herhalde bir on beş dakika kadar orgunun başında dikildi ve mırıldandı. "E, kim öğretecek şimdi bunu çalmayı?"

Babam onu da çözdü. Tanıdığının tanıdığı yöntemiyle aynı hafta bir hoca tutuldu ve annem düzenli olarak haftanın üç günü birer saat nota ve org çalışmaya başladı. Eve gelen hoca, efendi, iyi görünüşlü, gençten bir adamdı. Haftalar ilerledikçe orgdan daha dinlenebilir nağmeler yükselmeye başladı. Annem özellikle sanat müziği severdi. Sesi de güzeldi. Ne zaman bir dost meclisi kurulsa şarkı söylemesi için ısrar etmeye başlarlar, o da az biraz nazlandıktan sonra kıramayıp gelen istek parçalarını repertuarı el verdiğince geçerdi. Öyle akşamlarda annem asla elini sürmediği rakı ve sigarayla barışır, babamdan bir kadeh doldurmasını rica edip yanına da o zamanlar babamın Dolapdere'deki Roman torbacılardan tedarik ettiği uzun Kent sigarasından bir tane yakardı. Her ikisi de eline hiç yakışmasa da böylece kurulan sofraların adabına ayak uydurmaya çalışırdı.

Aradan neredeyse üç ay geçmiş, annem bir düzineye yakın parçayı neredeyse hatasız çalar olmuştu ki, bir gün ansızın hoca derslere gelmez oldu. Annemin yüzü asıldı, olur olmaz her şeye sinirlenir oldu. Farfisa'nın bir koruyucu örtüsü vardı. O son ders günü o örtüldü ve bir daha asla açılmadı. Çok sonra kulak misafiri olarak öğrendim ki bizim müzik hocası anneme âşık olup yemeden içmeden kesilmiş, son derste daha fazla dayanamayıp açılınca da annem ayağındaki terliği çıkarıp adamcağızı bir güzel pataklayıp evden atmıştı. Annem bir daha asla org çalmadı ama ben ilk gençliğime adım atarken elimin altında zamanına göre çok havalı bir müzik setim vardı.

Dediğim gibi müzik işine fena sardırmıştım. Bir süre sonra TRT 3 kesmez oldu ve başka kaynaklar aramaya başladım. Ortaokul arkadaşım Erman da benim gibi müziğe meraklı ama abisinin geniş plak arşivinden dolayı benden çok daha şanslıydı. Sık sık onun Çalışlar'daki evinde buluşup abisinin ahşap kasalı AKAI pikabında saatlerce müzik dinlemeye başladık. Jethro Tull, Pink Floyd, Genesis, AC/DC, Scorpions gibi abilerle hep o pikap günlerinde tanıştım.

Arada hafif şeyler de dinliyorduk ama genel olarak müzik zevkimiz "rock" ile "heavy metal" arasında geziniyordu. Hatta bir dönem kot pantolonu asker postalı içine sokup, metal yıldızlı siyah bere ve AC/DC baskılı tişörtlerle gezip, oraya buraya çizmek için bir akrep logosu bile yaptığımızı hatırlıyorum. Elbette 80'lerde metalci olmak pek hoş karşılanan bir şey değildi. Bugün İstiklal Caddesi'nde yürürken görmeye alışık olduğumuz farklı alt kültürleri *-punklar, İslamcı punklar, metalciler, rockerler, emolar, gayler, travestiler, hatta yeni türeyen apaçiler-* temsil eden tiplerden biri olmak o yıllarda her an dayak yemeyi göze almak demekti. Hele Bahçelievler çocuğuysanız bu kaçınılmaz bir şeydi. Tabii bu noktada çok beğendiğimiz şarkı sözlerini çıkarabilmek için aynı parçayı bin kere dinleyip, olmayan İngilizceyle duyduğumuz her kelimeyi yazmaya çalışmanın insan ruhuna verdiği zararı da ezik itiraflar bağlamında eklemeden edemeyeceğim.

Çocuğunuz müzik dinlemeye sardırdığında artık büyümeye başladığını anlayabilirsiniz. İşte ben de el yordamıyla, kafamı gözümü yararak büyüyor, mahallenin o bildik birkaç sokağına yavaştan sığamaz oluyordum. Bir gün, radyodan çekmek için kullandığım eski kasetler tükenince yürümeye başladım. Bakırköy'de bulabileceğimi biliyor ama oraya kadar gitmek istemiyordum. Sora sora dolandım ve sonunda Haznedar'da, bir ara sokakta boş kaset de satan bir müzik dükkânı keşfettim. Basf, TDK, 60'lık, 90'lık ne arasanız vardı. O kasetlerin kendine has bir büyüsü, davetkâr bir kokusu vardı. Yıllardır görmememe rağmen şimdi bile gözlerimi kapattığımda o kokuyu alabiliyorum. O zamanlar her mahallede bu dükkânlardan bir tane mutlaka bulunurdu.

Bu sokak arası dükkanlarının garip bir şekilde metamorfoz yeteneği geliştirmiş ve bu dükkanları işleten tiplerin de hep belli bir karakteristikte olduğuna inanıyorum. Örneğin hemen hepsi otuz yaş altı, dükkânlarının olduğu mahallede oturan, yan dükkândaki berberin

aksine bir becerisi bulunmayan, en fazla lise bitirmiş, semtte herkesin tanıdığı ve herkesi tanıyan, her tür dedikoduyu alabileceğiniz, kolpadan racon takılan, mahallenin yeni yetişen genç kızlarına yazıp dullarıyla yatan, görünüşüne "özen" gösteren, otuzuna yaklaştığında yine mahalleden vurulduğu bir kızla evlenip, dükkânı devredip, genellikle babasının uygun gördüğü daha istikrarlı bir işte çalışmaya başlayan tiplerdir.

Çoğu apartman altında açılan bu dükkanlar yıllar içinde el değiştirdikçe zamanın ruhunu yakalayacak şekilde metamorfoz geçirirler. O gün kapısından girdiğim gibi dükkânlar o an için plakçıyken bir süre sonra yaklaşan video furyasıyla birlikte betamax film kiralamacıya, daha sonra Commodore 64'ler çıkınca birkaç konsol yerleştirip oyun oynatıp disket satmaya, ardından artan bağlantı hızlarıyla birlikte Internet kafeye, sonra da Play Station salonuna dönüşüverirler. DVD'cileri, loto bayilerini, ödeme noktacılarını, açık parfümcüleri saymıyorum bile.

Dükkân sahibi, 25 yaşlarında, orta boy ve kiloda, saçları briyantinli, şekil giyinen bir elemandı. Raflarda o zamanın popüler şarkıcılarının kasetleri, hala geçerliliğini koruyan plakları ve müşterinin elinde bir kâğıda yazıp getirdiği listeleri oluşturmak için pikap ve deck tape'lerden oluşan bir elektronik yığını göze çarpıyordu. O zamanlar da, şimdi olduğu gibi, korsan müzik işine kimsenin taktığı yoktu.

Alışverişimi yapıp çıktım. Devam eden günlerde sık sık o dükkâna uğramaya ve zaman içinde elemanla ahbaplık kurmaya başladım. Bir süre sonra adamla dükkânı bana bırakıp manitalarla buluşmaya gitmesine yetecek derecede samimi olmuştuk. Benim gibi müziksever bir genç için kasetçide takılmak bulunmaz nimetti. İstediğim listeyi oluşturup kaydediyor, kafama göre kendi arşivimi yapıyordum. Dükkânda yalnız geçirdiğim zamanlarda bir şeyi daha fark ettim. Kasetçi tezgâhının arkasında durmanın tuhaf bir karizması vardı. Bahçelievler'in normalde asla iki satır konuşacak ortam bulamayacağım en güzel kızları kendi ayaklarıyla geliyor, listeydi, kasetti, plaktı derken bildiğiniz flört ediyorlardı. Haliyle yeni yeni aklı başından aşağılara kaymaya başlamış benim için bu durum gerçek olamayacak kadar güzeldi. Bu arada ilk ufak tefek fındıklarımı kırarken tahta bir perdeyle enlemesine bölünerek arka tarafta, sözde depo niyetine oluşturulmuş kanepeli, kapısı kilitli odanın ne işe yaradığını da böylece öğrenmiş oldum.

Annesiz Misafir Odaları

Bahçelievler gerçekten bahçeli müstakil evlerin yerini birer ikişer beş katlı apartmanlara bırakmaya başladığı ilk andan beri her kesimden yeni orta sınıfın topraktan girip daire aldığı, uzun yıllar sürecek olan kat karşılığı müteahhitlik furyasının yarattığı semtlerin ilk örneklerinden biri olmuştur. E-5 karayolundan ziyade sırf ayak alışkanlığından hala Londra Asfaltı'nın kullanıldığı o yıllarda İstanbul'un dışında ama nispeten yakın olmasından dolayı tercih edilen bu mahalle, farklı kültürel ve demografik kökenlerden, ortak noktaları genellikle esnaflıkları olan aileleri bu ortalama 100 $m^{2'}$lik dairelerde toplaşmaya heveslendirmiştir. Tıpkı benim ailem gibi.

Bahçelievler'de bu pıtrak gibi çoğalan apartmanların kimi belirgin, ortak özellikleri vardır. Genellikte 400-500 m^2 arsa ortasına terklerden dolayı tabanda 200 m^2, ilk katta genişleyip 300 m^2 içine yerleştirilmiş, 3 daireden oluşurlar.

Bahçelerde mutlaka bir kuyu, kronik su sıkıntısından dolayı daha iskân alınmadan konuşlandırılan hidrofor ve depolar, henüz petrol krizi patlak vermediğinden “fuel oil" ile çalışan kalorifer ama yine de ne olur ne olmazdan yürüyüp her odada baca deliği ve o zamanın lükslerinden kapıcı daireleri vardır.

Çoğu dairede o zamanlar için büyük yenilik olan küvet, yak adı verilen küçük poşetlerde satılan mazot ve yanık yağ karışımına bulanmış talaştan mamul bir yakıtla çalışan bakır sıcak su kazanı ve taharet musluklu alafranga klozet yerleştirilmiş bir banyo, ama mutlaka eski usul bir de alaturka tuvalet bulunur. Hemen hiç şaşmayan yerleşim planları gereği bu daireler genellikle üç oda bir salon, odaları koridora açılan ve nedense küçük balkon ve mutfaklıdır.

Bu planın bugün artık pek çoğunuzun tuhaf karşılayacağı bir kullanım alışkanlığı vardır. Odalardan biri ebeveyn yatak odası, ikincisi kaç tane olursa olsun çocuk odası ve sonuncusu oturma odası olarak düzenlenir. Salon ise ailenin vitrini olarak en kıymetli eşyaların müzevari bir şekilde yerleştirildiği, kilitli kapısı misafirden misafire

açılan kutsal, yapay, soğuk mekânlar olarak işte biz buyuz demek için kullanılırlar. Üst kat komşumuz Fikriye Hanım, hemen alt daire Suna Hanım, yan daire Bilge teyze ve kalan dokuz haneyle annemin peşi sıra sürüklendiğim "kabul günleri"nde peynirli poğaçayla o zamanlar havalı ikramdan sayılan Etimek tatlısı tıkındığım onlarca evde durum hep aynıdır. Bir benim ailem hariç.

Babam evde kullanılmayan bir alan olması fikrini hiçbir zaman benimsemediği ve annem de istemeyerek de olsa bunu kabullendiği için ben, bir ufağım Nezih ve tekne kazıntısı Onur mahallenin şanslı çocuklarıydık. Salondaki koltuk takımının üzeride hoplayıp zıplayabilir, eşyaları kenara çekip sandalye ve pikelerden orta yere çadır kurabilir, ne kadar tencere tava varsa ortaya döküp patırtı yapabilir *-hatta bir keresinde Nezih'i aşure kazanına koyup, pişirirken çevresinde yerli dansı yaptığımı hatırlıyorum-*, halının çevresindeki bordürü otoyol olarak düşünüp Matchbox arabalarımızla konvoy düzebilirdik. Evin her köşesini oyun alanı olarak kullanabilir ve hiç azar işitmezdik. Her ne kadar bu konforun yıllarca tadını çıkarsak bile yine de her kabul gününde annemin hummalı bir çalışma ve burnundan soluyarak hazırladığı birbirinden lezzetli ikramlarını konuklarına göğsünü gererek sunabileceği bir salona sahip olamamanın ezikliğini yaşadığını o çocuk aklımızla bile hissederdik.

Elbette bizim evimizde de diğerlerinde olduğu gibi yıllar içinde bazı şeyler değişti. Bakır kazan yerini tüple çalışan şofbene, eski siyah beyaz Schaub Lorenz yerini renkli 67 ekran *-ki o zaman bana kocaman gelmişti-* bir Sony'e, petrol krizi yüzünden her kış bizi arkadaki tek odaya hapseden silindir şeklindeki Vezüv gaz sobasının cılız sıcağına mahkumiyetimiz yerini artık kömürle çalışmaya başlayan kaloriferin rahatlığına bırakmıştı. Ama annemin yıllar içinde giderek göze daha dökük görünen kadife, çakma artdeko koltuk takımına, bilmem kaçıncı kez beyaz tutkalla onarılıp yine de kavilyalarından kurtulan sandalyelerine, yıkanıp ütülenmekten bitap düşüp parlamaya başlamış perdelerine, kapakları bir türlü doğru düzgün kapanmayan mutfak dolaplarına, iyice çürüdüklerinden artık çıkıp silmeye korktuğu pencere doğramalarına baktıkça gözlerine yansıyan hüzün hiç değişmedi.

1986 yılıydı. Küçük dayım Ferruh ailenin yıllardır süren memuriyet geleneğini kırmaya cesaret etmiş ilk bireyi olarak ticaret öğrenmek maksadıyla babamın yanında işe ve haliyle bizimle birlikte yaşamaya

başlamıştı. Bu değişiklikten çok hoşlandığımı hatırlıyorum. Ankara'da Rus Filolojisi okumuş, birkaç memuriyet başvurusundan sonra bu hayatın kendisine göre olmadığını anlayınca da tası tarağı toplayıp yanımıza taşınmıştı. Çok eğlenceli, 16 yaşında bir yeni yetme olarak takılmaktan keyif aldığım, rahat tavırları ve yakışıklılığıyla herkese kendini rahatça sevdirebilen bir genç adam ve annemin en gözde kardeşiydi. Onun varlığı annemi de neşelendirmiş ve küçük kardeşini baş göz etmek gibi yepyeni bir meşgale edinmesini sağlamıştı.

Annem ilk bir kaç adayı eledikten sonra kapı komşumuz Bilge teyzenin Çalışlar Caddesi'nde oturan yakın arkadaşı, annemin de muhabbetle baktığı Sevim teyzenin kızı Nil'de karar kıldı. Nil cana yakın, sevecen, alımlı ve en önemlisi annemin keskin sezgisel sınavını geçebilmesi nedeniyle dayım için en uygun adaydı. Baba, o zamanlar Bahçelievler'in en büyük sanayi kuruluşlarından biri olan Magirus-Deutz fabrikasında ustabaşı olarak çalışan dürüst, kendi halinde, alın terinin önemine hala inanan nadir bulunur adamlardandı. Ve evet, İstanbul'un anti-simgelerinden sayabileceğimiz o berbat minibüsler Bahçelievler Haznedar'daki karoser fabrikasında üretilirdi.

Zemin yoklandı, iki genç münasip bir şekilde görüştürüldü ve bir sonraki aşamaya geçmeye bir engel olmadığına kanaat getirildi. Yakın bir zamanda aile büyükleri kız evine bir ziyaret gerçekleştirecekti.

O sırada evimizde bir başka büyük değişiklik daha yaşanıyordu. Babam kötü giden işlerine rağmen şimdi hatırlamadığım bir yerdeki küçük bir arsasını satmış ve eline geçen parayı evin tadilatına ayırmıştı. Görünüşe göre 1986 hepimiz için çok güzel bir yıl olacaktı.

Annemin keyfine diyecek yoktu. Evin içinde heyecan içinde dikilir, neye benzemesini istediğine karar vermeye çalışırdı. Babamın önerisiyle ev hepimizin katkısıyla dekore edilecekti. Akşamlar boyu süren heyecanlı tartışmalar, uçuşan taslaklar ve teknik detaylarla uğraşmak hepimize büyük keyif veriyordu. Ev yavaşça kâğıt üzerinde şekilleniyor, en azından gözümüzün önünde başka hiçbir yere benzemeyecek bir apartman dairesi canlanıyordu. Balkonun bir kısmı çalınarak salon büyütülecek, annem çok sevdiği için eğimli ters tavan yapılıp çatı katı görünümü verilecek, yerler özel yapım çam parkelerle kaplanıp o kanserojen marleylerden kurtulunacak, mutfak büyütülecek, masif maundan İskandinav tarzı doğramalar yapılacak,

evin her santimetrekaresini değerlendirecek şekilde yerine özel mobilyalar yapılacaktı. Nezih'le ben kendi odamızı kendimiz tasarlayacaktık. Öyle özgürdük ki, müziğe göre yanıp sönen renkli spotlara bile izin vardı.

Bir aya yakın süren planlama faslından sonra babam elinde katlanır metresi ölçü almaya, detaylı teknik resimler çizip çalıştığı atölyelere parçaları sipariş etmeye başladı. Bütün bu telaşlı faaliyet babamın bir akşam elinde iki ağır balyozla eve gelmesiyle bir anda şekil değiştirdi. Yeniden yapmak için öncelikle yıkmak gerekeceği o ana kadar aklıma gelmemişti. Komşular kopacak gürültü patırtı için uyarıldı ve babamla ben kapı, pencere, duvar yıkılacak ne varsa indirmeye başladık. İki gün sonra Necati Apartmani 10 numaraya sokaktan bakıldığında tüp patlamış gibi görünüyordu.

Plana göre her şey gelip yerleşene kadar bir süre arka iki odaya çekilip önümüzdeki birkaç günü idare edecektik. Annem ise dayımı evlendirme projesinin ikinci adımını uygulamaya koymuş ve Sevim teyzelerin Büyükçekmece'deki yazlıklarına yapılacak ziyaret için sözleşmişti.

Pazar günüydü. Dayım, annem, babam, o sıralar altı yaşında olan küçük kardeşim Onur, Bilge teyze ve kocası Mehmet amca öğlene doğru, Mehmet amcanın eski Murat 131'ine doluşup bu hayırlı iş için Büyükçekmece'ye doğru yola çıktılar. Doğramasız pencerenin önünde uzaklaşan 131'in ardından bakarken, babamın neden hemen aşağıda yaz güneşi altında parlayan kromajlanyla uzanan bizim Buick'i almadığını merak ettiğimi hatırlıyorum. Onunla gitseler çok daha rahat edebilirlerdi.

Akşam 10'a doğru çalan telefonda dayımın endişeli sesi küçük bir kaza geçirdiklerini, Cerrahpaşa'da olduklarını, merak edilecek bir şey olmadığını haber veriyordu. Az sonra kapı çaldı ve şimdi yüzünü hatırlamadığım bir komşumuz Nezih ile beni arabasına bindirip hastaneye götürdü. Acil servisin kapısından içeri girer girmez ilk olarak ortalıkta dolanan Onur'u gördüm, alnında ufak bir sıyrık dışında iyi görünüyor, hatta doktorlarla şakalaşıyordu. Hemen arkasından dayımı fark ettim. Yüzü allak bulak hala olayın şokunu atlatamamış ama genel olarak iyi gibiydi. Mehmet amcayla Bilge teyzenin de bir şeyleri yoktu. Ama annemle babamı acile almışlar ve

görmemize izin vermiyorlardı. Dayım annemin bir şeyi olmadığını, babamın yaralandığını ama onun da iyi olduğunu söyledi. Birkaç saatin sonunda değişen bir şey yoktu ve bizi eve gönderdiler. Hiçbirimiz uyuyamıyorduk. Sabaha karşı kapı çaldı. Açtığımda karşımda büyük dayım Feyyaz duruyordu. Ferruh dayım da o sırada yanıma geldi. Feyyaz dayım daha fazla gözyaşlarını tutamayarak "Feyza'yı kaybettik," dedi. Her şey bir anda sessizleşti. Annem 36 yaşında, ne evinin bittiğini ne de kardeşinin mürüvvetini göremeden ölmüştü.

Sonrasında ne mi oldu? Babam fena yaralı olduğundan olup biteni söyleyemedik. Annemi Kocasinan'da o sıralar yeni açılan soğuk yüzlü bir mezarlığa defnettik. O yıllarca hayalini kurduğu evi *-sanki bir tür "ot kafası"nda-* 40'ında okutulacak mevlide yetiştirdik. Mevlit günü bir sürü kadının üzerinde daha hiç yürünmemiş çam parkenin üzerinde dolanırken ince topuklarının ağacı zedelediğini görünce, annem ne kadar kızardı bu işe diye aklımdan geçirdiğimi hatırlıyorum. Ferruh dayımla Nil ise aradan makul bir süre geçtikten sonra kendisi asla göremeyecek olsa bile annemin son dileğini yerine getirip evlendiler. Öyle görünüyor ki annemin hayatını kaybettiği o gün gerçekleşen ziyaret gerçekten de hayırlı bir işe vesile olmuştu. Ev ise asla son halini alamadı. Ne iyileşip eve dönen babamın ne de benim içimden bir çivi dahi çakmak gelmedi. Sanki öylece bırakmak o büyük kayıp anını hep aynı şekliyle geçen zamandan koparıp donduracaktı.

Öyle de oldu. Şimdi yıllar sonra Çalışlar Caddesi, Ayvalı sokak 6/10 numaradaki o salonda oturmuş bu satırları yazarken bile hala o yarım kalmışlığın ağır hüznünü hissedebiliyorum.

Her Mahallenin Delisi

Her mahallenin bir delisi olur. Ama Bahçelievler'de yaşıyorsanız her mahallenin delisi gelir sizi bulur. En azından teorik olarak böyledir. Gerçi bu önerme Bakırköy, Şirinevler, Yenimahalle, Ataköy için de büyük oranda geçerlidir. En azından eskiden böyleydi.

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi uzun zamandır televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde yer almıyor. Oysa Uğur Dündar'ın Uğur Dündar zamanlarında öyle miydi? Hemen her hafta akıl hastalarına kötü muamele, canavar hastabakıcıların başrolde yer aldığı taciz, o da olmadı tımarhanedeki berbat koşullar üzerine bir özel haber, fonda o malum dramatik müzik eşliğinde verilir, izleyenlerin topluca tek kulağını çekip tahtaya vurması sağlanırdı. Tabii bunlar rahmetli Yıldırım Aktuna hastaneye başhekim tayin edilmeden önceydi.

Aktuna ne yapıp edip hastaneyi bu tür haberlerle gündeme gelmekten kurtarmayı başardı. Ama acar gazeteciler durur mu? Mazhar Osman'ın kente hediyesi, bahçesinde çakma düşünen adam heykeliyle hafızalarda yer eden biricik tımarhanemiz bu sefer de madde bağımlılığının tedavisi maksatlı kurulan AMATEM birimiyle bültenlerde yer almaya devam etti. Nasıl bir kafaysa sanki daha önce memlekette hiç alkolik, eroinman, hapçı, otçu yokmuş gibi bir anda ülke uyuşturucu sorunuyla boğuşmaya başladı. Anne babalar ekranları başında çocuklarına daha bir sıkı sarılıp "Allah korusun," diye iç geçirdi, "aman evladım" ile başlayan nasihatler verildi, bir nesil böylece bu musibet yüzünden kendini helak etmekten kurtuldu.

İşte haber bültenlerinin hala haber değeri olduğu, medyanın hala kamuyu bilgilendirmek, ilgilendirmek gibi dertleri olduğu yıllarda biz Bahçelievler sakinleri bambaşka bir sorunla yaşamak zorundaydık. Deliler!

Artık pek rastlanmasa da o zamanlar belki çekilmez hastane koşullarından -*delirmiş olsanız bile*- ya da sırf kapıyı açık unuttukları için kelime anlamıyla ortalık deliden geçilmezdi.

Evet. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne yürüme mesafesinde yaşayan bizler için üzerinde dikine çizgili Sümerbank pijaması, ayağında iğrenç kahverengi, dördüncü kez dönüştürülmüş naylon terliği, kadın ya da erkek ama mutlaka ağzında sigarasıyla serbest bir deliye tesadüf etmek günlük olaylardandı.

Muhtemelen ağır ilaç etkisi altında olduklarından çevreye boş gözlerle bakan, ağır adımlarla, sanki bedenlerini sürüklermişçesine, hedefsiz yürüyen bu insanlarla her gün haşır neşir olup da içinde deli geçen bir hikayeye sahip olmamak mümkün mü?

Mahallede tanıdığım hemen herkesin mutlaka bir deli hikâyesi vardır. Çoğu küçük şeylerdir. Genellikle ya sigara isterler, ya da yiyecek bir şeyler... Ara sıra bahçe katlarından giysi aşırdıkları da olur. Ama dediğim gibi bunlar küçük olanlar. Bir de müdavim deliler vardır ki, onlara denk gelenlerin vay haline.

Aşağı sokakta oturan bir dul Mediha teyze vardı mesela.

Onunki âşık deliydi. Durmadan kaçar, apartmanın önünde yolunu gözler, çarşıya pazara nereye gitse peşine takılırdı. Önceleri; "Delidir, ne yapsa yeridir"den yürüyen Mediha teyze duruma pek ses çıkarmasa da bir süre sonra adam elinde bahçelerden araklanmış güllerle gelmeye başlayınca işin ciddiye bindiğini görüp durumu polise haber vermiş ve çaresiz aşığı geldiği yere postalatmıştı. Bir süre bu sorundan kurtulduğunu düşünen Mediha teyze haftası dolmadan delisini kapıda görünce ne yapacağını şaşırmış, bir de adam güpegündüz, sokak ortasında kadıncağızı öpmeye kalkışınca işler büsbütün karışmıştı. Olay mahallelinin müdahalesiyle zavallı delinin bir temiz dayak yemesiyle sonuçlanmış ve canını zor kurtaran deliden -*dayaktan akıllanmış da olabilir*- bir daha haber alınamamıştı. Tabii bunların hepsi bir şekilde sahipli olanlardı. Benim şimdi size anlatacağım ise düpedüz sahipsiz delilerden.

Lisedeydim. Annem her nasılsa Ataköy Lisesi'nin çevredeki en iyi okul olduğuna inanmış ve o okula yazılmam konusunu bir yaz boyunca saplantı haline getirmişti. Ancak Bahçelievler'de oturuyorsanız

ikametgâh gereği oraya gidemezdiniz ve açıkçası hangi liseye yazılacağım konusu hiç umurumda değildi. Bu yüzden annemin bu çabasının boşa çıkacağını düşünerek olağan yaz aylaklığımın tadını çıkarıyordum. Ta ki annem Ankara'dan Feyyaz dayımı *-ki kendisi devlette çalışan, tırsılması gereken biridir-* getirtip kayıtların sona ermesine bir gün kala, müdürle kısa bir konuşma sonucu beni o okula yazdırana kadar. Çok önemli bir noktayı atlamış, annem bir şeyi kafaya taktığında onunla uğraşılamayacağını düşünememiştim.

Lisedeydim ve bu benim için her gün sabahın köründe kalkıp, o balık istifi minibüslere binip Bakırköy Meydan'a gitmek, ardından Zuhuratbaba yolu üzerinden Ataköy Lisesi'ne kadar kışın yağmurda karda, yazın güneş altında yürümekten başka bir anlam taşımıyordu.

Kış günüydü. Yine sabahın köründe kalkmış alelacele, sert, yüzüme iğne gibi batan yağmur altında Manavlar'a çıkmış kendimi ilk gelen minibüsün havalı kapısından içeri güç bela atmıştım. Nasıl denk geldi bilinmez, büyük bir sevinç içinde orta üçlü koltukta kendime bir yer de bulabilmiştim. İlk sersemliği atıp buğulanan gözlük camlarımı sildikten hemen sonra yanımda oturan ben yaşlarda *-belki biraz daha büyük-* birini fark ettim. Doğrusu bu ya benim gibi etrafını algılama sorunu olan biri için bile beyaz pantolon, beyaz gömlek, İslamcı yeşili, ucuz, ince çizgili yazlık bir ceket, hiç olmayacak bordosu kravat ve ayağında eprimiş kahverengi makosenler ve beyaz çoraplarıyla fark edilmeyecek gibi değildi. Tabii bir de o sırada gözünü bana dikmiş gülümseyerek "Merhaba, ben Genç Osman" dediğini de eklemem gerek.

O an kafamda sabahın köründe Bakırköy yolunda zürefanın düşkünü beyaz giyer kış günü modeli birine rastlamakla, adamın adının Genç Osman olması arasından hangisinin daha saçma olduğunu tartmaya çalışırken elemanın tutkulu bir ses tonuyla bana tebliğde bulunduğunu anlamam biraz zaman almış, adam çoktan çantasından çıkarttığı dini içerikli kitapları elime tutuşturuvermişti. Daha o sıralarda sol görüşlü, hatta kendi çapında sol hareket içinde biri olarak Genç Osman'ın çabası benim için pek bir şey ifade etmese de kibarlıktan ya da dürüst olmak gerekirse o an içine düştüğüm gaflet yüzünden Genç Osman'ı başımdan savamamış ve kendimi onun vecd içinde Allah'ın varlığının şüphe götürmezliği üzerine çektiği diskur eşliğinde okulun kapısında bulmuştum.

Buraya kadar aslında hepsi olabilir şeyler. Yani yolda adamın biri size çatabilir, sigaranızı, bozuk paranızı, yiyeceğinizi, cüzdanınızı, canınızı ya da çok yalnızdır sadece sohbetinizi isteyebilir. Olur böyle şeyler. Bazı günler böyle başlar. O ana kadar alışmamışsanız eğer ilginç bir deneyim bile sayılabilir. Tabii okulun demir parmaklıklı kapısına kadar...

Sabah törenine geç kalmış adımlarımı sıklaştırıp, her adımda Genç Osman'dan biraz daha uzaklaşırken soluk benizli okul binasının bir an için gözüme güvenli ana rahmi gibi geldiğini hatırlıyorum. Genç öğrenci sabah kâbusundan uyanır ve müdürün mikrofonik nasihatleriyle gerçek hayata döner.

Ama öğlen olup son ders ziliyle birlikte geçici özgürlüğüme yeniden kavuştuğum anda Genç Osman'ı bıraktığım yerde bulmak başka bir şey. Şaka gibi. Ondan nasıl olup da kurtulamadığımı bugün bile bilmiyorum.

Genç Osman bildiğimiz deliydi. Onu hiçbir zaman gerçekten istememiş bir ailesi, ailesi yerine koyduğu tarikat evi ve orada belledikleri dışında elinde sarılabileceği hiç bir şey yoktu. Devam eden günler boyunca okula girer ve çıkarken eşlikçim hep oydu. Hiç bıkmadan anlatıyordu. O kadar çok el kitabı cinsinden metin okumuştu ki, kafası patlamak üzereydi. Üstelik nazikçe sepetlemek için de çok geçti. Bir hafta içinde Genç Osman artık eve girip çıkabilen az sayıda insandan biri oluvermişti.

Ama onun için bu da yeterli değildi. Ikinci haftanın sonunda dehşet içinde fark ettim ki, artık arkadaşlarımla da muhabbet halindeydi. Bir okul çıkışı her zaman bir grup olarak gittiğimiz Mantıköy'de onun da yeri olduğunu anladığımda sanırım iş işten çoktan geçmişti.

İşin garip tarafı diğerlerinin Genç Osman'a karşı müstehzi tavırlarının beni rahatsız etmesiydi. Kavramsal olarak karşı olduğum bir varoluşu olur olmaz savunmak zorunda kalıyor ve içten içe bunun bir bedeli olacağını hissediyordum. Sorun asla Genç Osman'ın inanışı değildi. Sorun kış günü beyaz giymesi ve benim bunu savunmak zorunda kalmamla ilgiliydi. Bir grup lümpen aile çocuğu içinde gerçekten

komik duruyor ama bu çirkin ördek yavrusunun açıktan aşağılanmasını da içim kabul etmiyordu. Biri bana bu kadar öteki olabilirdi ve sırf öyle algıladığım için onu ötekileştirmem mümkün olmuyordu. Ama içten içe biraz önceki satırların düpedüz yalan olduğunun da farkındaydım. Asıl mesele Genç Osman'ın acıklı çırpınışı ya da masum ayrıksılığı değil, ona baktıkça tam da benzer bir fotoğrafın arabı olarak kendimi görmemdi. Bir sürü gamsız, cebi dolu, geleceği garanti çocuk arasında üç kuruş mantı parasını zor denkleyebilen, yine aynı sebepten kot, bot, parka giyip bir sürü kitap okumaktan başka şansı olmayan, belki araziye bir parça daha iyi uyum sağlayan ama özünde en az Genç Osman kadar nereye giderse gitsin ayrıksı kalan biriydim. Belki de tek fark okuduğumuz kitaplardaydı. Tabii bir de kafayı onun kadar sıyırmamış olduğumu eklemeliyim.

Genç Osman her ne kadar dalga konusu olsa da kendi içinde tutarlı bir plan uyguluyordu. Adım adım, suya atılan taş misali, halkalar halinde bir tür sosyal ağ örüyordu. Normalde asla bir arada olmaması gereken insanlarla takılıyor ve durmadan, basitçe aynı cümleyi kurup duruyordu. Hak yoluna dönün!

Bir akşamüstü Genç Osman yine bizim evdeydi. Arada gidip arka odada namazını kılıyor, o sıkıcı, zorlama eskitilmiş Türkçesiyle kafamı ütülüyor, bir türlü gitmek bilmiyordu. Babam hem çok anlayışlı bir adam olduğundan hem de solcu oğluyla bu gariban İslamcının ortak bir noktada uzlaşabileceğine dair naif bir fikre kapıldığından Genç Osman'a yemeğe kalması için ısrar etti. Masada muhabbet yine aynıydı. Ben artık sıkıntıdan patlamak üzereyken iki sokak aşağıda oturan Atılgan *-ki ne kadar iyi bir şairdi Atılgan Bayar keşke hiç bırakmasaydı-* geldi. Hemen ardından da sokaktan adımı seslenen Damla... Damla ilk ve tek platonik aşkımdı. Onunla İstanbul'un altını üstüne getirir. Sahafları gezip kitap toplar, saatlerce konuşur ama asla el ele tutuşup öpüşmenin ötesine geçmezdik.

Akşam ilerledikçe Atılgan'ın annesi Bengi teyze yanında İlhan'la beraber kapıda belirdi. Çaylar demlendi, tartışma alevlendi. Görüş farkı, nesil farkı, üslup farkı ne arasanız vardı. Babam o yıllarda pek bulunmayan liberal görüşü, Bengi teyze sol gelenekten anne formatını, Damla kafası karışık kızı *-ki sonraları Adnan Hocacı oldu-* Osman Kuran'ı, geri kalanımızsa 80 sonrası depolitizasyonun ezip geçtiği bir nesilden sağ kurtulabilmiş yeni yetme Marksistleri temsil ediyorduk.

Tartışma gece geç saatlere kadar sürdü. Genç Osman belki okuduğu el kitaplarının yetersizliğinden belki o gece kendisininkinden farklı dünyaların da olabileceğini sezdiğinden ya da tebliğ işinin her zaman o kadar kolay tutmadığına kanaat getirdiğinden mutsuz bir ifadeyle evden ayrıldı.

O akşam uzun bir süre için onu son görüşüm oldu. Aradan birkaç ay geçmişti ki, bir öğlen vakti kapı çaldı. Açtığımda o malum dikine çizgili Sümerbank pijama ve naylon terliklerle Genç Osman perişan bir halde karşımda duruyordu. İçeri alıp oturttum. Hiç konuşmadı. Yiyecek bir şeyler hazırlayıp, kendiminkilerden ona uyabilecek birkaç parça kıyafet çıkartırken banyo yapmasını sağladım. Sessizce verdiklerimi kabul etti. Biraz kendine geldiğinde kesik cümlelerle ailesinin onu Bakırköy'e yatırdığını, ancak kaçabildiğini, onu yok etmek istediklerini anlattı. Gitmek istediğinde sesimi çıkarmadım. Zora düştüğünde gelebileceğini söyleyip uğurladım, pencereden sokağın köşesini dönüp kaybolana kadar ardından baktım. Bu onu dünya gözüyle son görüşüm oldu.

Evet. O yıllarda Bahçelievler'de her mahalleden deli olur, o delilerden biri mutlaka gelip sizi bulurdu.

Sigarasız Bir Gecede Fikret Yüzatlı'nın Hayaleti

Sigaraya çok erken başladım. 13 yaşında, bildiğiniz kötü arkadaş kurbanı kontenjanından düpedüz tiryakiydim. Bahçelievler Lisesi'nin orta kısmına başladığım ilk sene nedense seçtiğim ya da belki de başka seçenek kalmadığından gördüğüm Almanca dersinden ardı ardına fena notlar alıp sınıfta kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştım. Annem telaşa kapılıp kulağımdan tuttuğu gibi beni o zamanlar Bakırköy son duraktaki LÖM diye bir dil kursuna yazdırmıştı. Hafta sonları iki günümü sabahın 9'undan itibaren orda geçirmek ve bu Almanca meselesini çözmek zorundaydım.

İlk başlarda bu durum çok zoruma gittiyse de daha ilk günden bu kurs işinin göründüğü kadar sıkıcı olmayacağını anlamıştım. Hemen her yaştan *-en küçükleri bendim-* işinde yükselmek, yurt dışına gitmek, koca bulmak, üniversiteye hazırlık gibi muhtelif sebepten çeşit çeşit insan, çok da hoş bir hoca hanım önderliğinde sınıfa doluşuyor o ana kadar tanık olmadığım gibi eğlenceli bir ortamda dil öğreniyorduk. Giderek ders aralarında diğerleriyle kaymaya ve bir süre sonra dişe dokunur bir arkadaş çevresi edinmeye başlamıştım. Kurs çıkışı dağılmayıp Bakırköy sahilindeki çay bahçelerine gidiyor, hafif sohbetler ediyor, tavla oynuyor ya da aramızdan flört edenlerle dalga geçiyorduk. Elbette tüm bu zaman zarfında masalardan hiç eksik olmayan sigara paketleriyle de tanışma fırsatı bulmuş, bir kereden bir şey olmaz kafasında üç kurluk kursun sonuna doğru kendi paketimi taşır olmuştum. Tabii bu arada bir şekilde Almancayı çok sevip öğrenmeye devam ettiğimi, okuduğum tüm okullarda yabancı dille ilgili hiç sorun yaşamadığım gibi çok çulsuz kaldığım bir dönem çeviri yaparak hayatımı idame ettirdiğimi de eklemeliyim.

Bahçelievler'de yaz ayları diğer pek çok semtten daha sıcak geçer. Birbirini kesen apartmanlardan mıdır bilinmez çoğu gece tek bir yaprak kımıldamaz ve nemli, neredeyse elle tutulabilir ağırlığıyla hava üzerinize yapışıp sizi bir türlü uyutmaz. Hele kalan son sigaranızı hüzünlü küllüğe kapatmış ve hala bu normalden uzun geçecek gecenin başındaysanız vay halinize.

İşte yine öyle bir gece hemen aşağıda veresiye yazdırabileceğim Laz bakkalın sokağa yansıyan ışıkları da kararmış, beş parasız ve sigarasız kalmış, bir süre kendimi oyalamaya çalıştıysam da dayanamayıp bir çaresine bakmak için gecenin bir yarısı kendimi sokağa atmıştım.

Tiryaki olmayan sigarasız kalmanın ne kadar sinir bozucu bir şey olduğunu bilmez. O yüzden ne zaman biri yaklaşıp bir sigara istese günün günü var diyerek hemen veririm. O kadar kıyağın sokakta bir karşılığı olacak mıydı? Anlamanın tam sırasıydı.

Ayvalı Sokak'ta her zamanki yaz gecelerinden biri akıyordu. Yan apartmanda bir grup uzatmalı misafir, hafif içkili yüksek perdeden şakalaşmalarla veda ediyor, açık pencerelerden sokağa televizyon sesleri sızıyor, karşı apartmanın tescilli sarhoşu karısından yine fırça yiyordu. Bir an sola ya da sağa gitmekte tereddüt ettikten sonra sola kıvrılıp Haznedar'a çıkmaya karar verdim. Yukarı doğru yürürken bir kaç apartman ileride, bahçeye masa atmış çay içip çekirdek çitleyen tanıdığım bir aileye rastlayıp selam verdim. Bir an onlardan sigara isteyebilirim diye aklımdan geçirdiysem de kendime yediremedim. Küçüklüğümden beri tanıdığım insanlardan bir şey isteyemem zaten.

Haznedar'a ulaştığımda ortalıkta pek sakindi. Buraların meşhur kebapçısı Neco yeni kapatmış, yamaklar minibüs bekliyorlardı. Yanlarına yaklaşıp bir sigara istedim. İçlerinden kavruk bir oğlan hiç tereddüt etmeden çorabına uzanıp bir Samsun 216 çıkarıp uzattı. "Eyvallah," diyip yaktım. Otlak iyi başlamıştı.

Bu sefer yönümü İncirli'ye çevirip Çalışlar Caddesi boyunca, aşağı doğru yürümeye başladım. Çalışlar oldum olası bahtsız bir caddedir. Birkaç köklü esnaf dışında birkaç yıldan fazla dayanabilen işletmeye pek rastlayamazsınız. Yıllar boyu birçok girişimci üzerinde park edecek yer bulunmayan bu yol üzerine büyük paralar harcayıp dükkânlar açmış ve çok kısa bir sürede hayal kırıklığı içinde kapatıp gitmişlerdir.

Yıllar içinde caddenin vazgeçilmezleri haline gelen esnaflar arasında ise yukarıdan aşağı doğru -*otlak güzergâhımda*- Yunus Kırtasiye -*hala var*-, Vitamin Cemal'in manavı, Kervanlar Kuruyemişçisi, Emin

Pastanesi, Nusret Eczanesi, Manavlar durağına adını veren yanılmıyorsam Kardeşler Manavı, hemen yanında, camlarında her daim mahallenin güzel kızlarının büyük boy kitsch portrelerinin asılı durduğu Foto As, Aygaz durağına adını veren İpragaz bayii ve tabii Incirli Köprüsü'ne doğru, "geçmeden" adını verdiğimiz yerde, çevreye her daim anason kokuları yayan Lokman Eczanesi sayılabilir.

Şimdilerde Cadde biraz daha kendi tarzını bulmuşa benziyor. Oturan nesillerin de değişmesiyle iş yapar hale gelen restoran ve kafelerin sollu sağlı çoğaldığı, bir üniversite binası, birkaç banka şubesi, oto galerileri ve artık iyice büyüyüp serpilen ağaçlarıyla da genel manzaranın tamamlandığı görülüyor.

Kâh müşteri bekleyen bir taksiciden kâh bahçe duvarlarına oturmuş çene çalan gençlerden gözüme kestirdiğim herkesten birer dal sigara isteyerek Lokman Eczanesi'nin önüne geldiğimde cebimde muhtelif marka ve boydan neredeyse bir paket sigaram olmuştu. Geri dönüp eve gidebilirdim ama gece havası ve yürümek hoşuma gitmişti.

Parkuru biraz uzatarak sağa kıvrılıp Talatpaşa Caddesi'ni es geçip ara yoldan Yayla'ya çıkmaya karar verdim. Hemen solumda artık terk edilmiş bulunan Coca Cola dolum tesisinin önünden geçerken mahalleli arasında dönen, bir işçinin cola kazanına düşüp ölmesi ve şişelenip piyasaya sürülmesi hakkındaki şehir efsanesini hatırlayıp kendi kendime güldüm. Hemen sağımdaysa semtin demirbaşlarından Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve onun yanında bir dönem okumanın çok havalı olduğu ama bir gün bozuk tavuktan bütün öğrencileri zehirlenince fena halde façası bozulan Özel Çavuşoğlu Lisesi yükseliyordu.

Gecenin tenhasında kavşağı ışıklara aldırmadan geçip bir zamanlar semtin gururu çok katlı alışveriş merkezi Gökbakan'ın önünden geçtim. Küçükken annem kılık kıyafet için bizi buraya getirir, otomatik kapısı, yürüyen merdivenleri, asansörü, her katında farklı mallar satılan reyonları ve stilize kelebek şeklindeki logosuyla başımızı döndürürdü. Tabii sonra Ataköy'de Galleria açıldı ve büyüklük kavramımız tamamen altüst oluverdi.

Gökbakan'ı geçince Bahçelievler'in tek mimari denemesi diyebileceğim

PeReJa kolonya fabrikası ve hemen arkasında nedense aynı adla anılan, beş yılımın geçtiği ilkokul vardı. Lanet bina. Orayla ilgili hatırladığım tek iyi şey üçüncü sınıfta okula kat çıkıldığı için o yıl sadece pazartesi, çarşamba ve cuma günleri okula gittiğimdi. O günlerde de zaten üst sınıftan uzun boylu Mehtap diye bir kız durmadan gözlüklerimi çalıp kaçardı. Kızlar hoşlandığı oğlanları neden böyle perişan edip durur ki? Tabii o zamanlar bu bakış açısına sahip değildim.

Sağdan Yayla'ya düz çıkan yol yerine ayaklarım sola yöneldi. O sıralar paket taşlı yol ve kaldırım furyası yeni başlamıştı ve yürüyecek doğru düzgün bir kaldırım bulmak neredeyse imkânsızdı. Ayaklarıma uyup aşağı, Siyavuşpaşa'ya doğru yürüdüm. Solda Bahçelievler Endüstri Meslek Lisesi, sağda ise ortaokulun ilk iki yılını okuduğum Bahçelievler Lisesi'ni geçip içinde Çocuk Esirgeme Kurumu'nun yuvalarının bulunduğu kocaman korunun duvarını takip ederek Bahçelievler ile Siyavuşpaşa'yı birbirinden ayıran Eski Londra Asfaltı'na ulaştım. Işıklarda birkaç minibüs yolcu bekliyordu. Şoförlerden birkaç dal daha sigara aldıktan sonra yukan Yayla'ya yönelip, oradan rampa aşağı Talatpaşa Bulvarı'nın başındaki, Çağrı filmini ilk kez izlediğim kışlık Ünverdi Sineması ile Bahçelievler Karakolu'nun karşılıklı yer aldığı kavşağa vardım. Eve az bir yolum, cebimde bol sigaram, bacaklarımda hafif bir yorgunluk vardı. Talatpaşa'ya sapıp Bahçelievler Spor Kulübü'nün top sahasının yanında içeri girdim ve yüz metre sonra artık pencerelerinde tek tük ışıklar yanan Ayvalı Sokak'a ulaştım. Eve çıkıp pencerenin önünde son bir sigara içtikten sonra yatağa uzanır uzanmaz deliksiz bir uykuya daldım.

Bu biraz büyükçe bir daire çizerek çıktığım yürüyüş aslında semtin benim büyüdüğüm yıllarda bir mahalle olarak ilk kez şekillenmeye başladığı bölgeyi kapsıyordu. Şimdiyse, 1992'de Bakırköy'den ayrılıp ilçe olduktan sonra sınırları güneyde Bakırköy, batıda Küçükçekmece, kuzeyde Bağcılar ve doğuda Güngören'e dayanan, 16,7 kilometrekarelik bir alan üzerinde Cumhuriyet, Çobançeşme, Fevziçakmak, Hürriyet, Yenibosna, Kocasinan, Siyavuşpaşa, Soğanlı, Şirinevler, Zafer ve Bahçelievler olmak üzere toplam 11 mahalleden oluşan koskoca bir yerleşim birimi oldu.

Hazır bilgilendirme faslına girmişken Bahçelievler'in kuruluş hikâyesini de anlatmadan olmaz. Semtin kurucusu Kurtuluş Savaşı

kahramanlarından, İstiklal Madalyası sahibi, bir süre İsmet İnönü'nün yaverliğini yaptıktan sonra yine Paşa'nın isteğiyle Cumhuriyet Halk Partisi'nden iki dönem Giresun milletvekilliği de yapan, parlamentodaki görevinden sonra ise ticarete başlayan Fikret Yüzatlı'dır. Eski İncirli Çiftliği'nin satılığa çıkmasıyla kaderi belirlenen Bahçelievler'in tutkulu bir adamın çabasıyla, modern şehircilik anlayışının ilk örneklerinden birini oluşturacak şekilde nasıl kurulduğunu Fikret Yüzatlı'nın torunu Kemal Feyyaz Yüzatlı'nın kaleminden aktarmak istiyorum.

"Bugünkü Bahçelievler'in çekirdeği olan yaklaşık 500 dönümlük Incirli Çiftliği 1930'larda satışa çıkarılmıştı. Bu satış haberinin duyulması üzerine H. Avni Başargan, Fikret Yüzatlı'yı bulur ve Fikret Bey'e bu yeri satın almak istediğini söyler. Fakat bu kadar büyük bir araziyi almaya gücünün yetmeyeceği için de Fikret Yüzatlı ile birlikte ortak olarak bu araziyi alırlar. Böylece haritadaki alanda Bahçelievler'in ilk temelleri atılır. Ama modern bir ilçe yaratma vizyonuna sahip olan Fikret Yüzatlı bu amaçla Ankara'daki Bahçelievler'i örnek alır. Buraya bahçeler içerisinde evler yaptırmak suretiyle Bahçelievler ismini verir. İstanbul'un şehir planlamasını yapması için Atatürk'ün yurt dışından davet ettiği meşhur Profesör Henry Prost'a projeyi çizdirir. Bu yeri Prost'a dizayn ettiren Yüzatlı, bunun arkasından özellikle Talat Paşa Bulvarı, yuvarlaklarıyla onlara bağlı her yönden gelen yollarıyla Bahçelievler'in merkez mahallesi diyebileceğimiz yerin parselasyonunda modern şehir bilimcisinden istifade edip, bugünkü Bahçelievler'in yaratılmasına önderlik etti.

Bakırköy'de deniz kenarında bir evde otururken Bahçelievler'de yaşayan insanlara önderlik edebilmek için buraya yerleşti. Bahçelievler, dağ, taş, dağ başı diyen insanlara örnek olacağım ve burada oturacağım diyerek bugünkü Eski Londra Asfaltı'nın üzerindeki caminin hemen yanındaki evi yapmak suretiyle ailesiyle gelip Bahçelievler'de oturdu. Daha sonra babamın oturduğu bu ev, ilk inşa edilen bahçeli evdi ve ilk dönemlerde arsa ofisi olarak da kullanılmıştır. Bu arsa ofisinin içinden satışlar yapıldı. Bahçelievler yeni kurulduğu için o dönemde orta direk denilen insanlara çok uzun vadelerle arsa satıldı. Yıllar sonra Yeni Londra Asfaltı'nın buradan geçmesiyle Bahçelievler bir daha kıymetlendi. Bahçelievler'in bugünlere gelmesinde Fikret Yüzatlı'nın çok büyük emekleri vardır. 1954 yılında Yeni Londra Asfaltı üzerinde Ömür Lokantası'nın inşaatına başlıyor ve onu 1956 yılında hizmete açıyor. Bu lokanta 2004 yılına kadar hizmet ediyor. Şu anda Ömür Sitesi olan arazi uzun yıllar fabrika olarak kullanılıyor. Ve daha sonra Bahçelievler'e örnek olabilecek 11 bloktan oluşan site inşaatına başlanarak yine örnek bir hizmete imza atılıyor. Yine

burada Türkiye'nin en güzel öğretmen evlerinden biri hizmet veriyor. Dolayısıyla ilk gününden bu gününe kadar gerek Fikret Yüzatlı İlköğretim Okulu olsun, gerek diğer unsurlar olsun Fikret Yüzatlı'nın Bahçelievler'e büyük emekleri geçmiştir.

Bahçelievler'e bu kadar büyük emeği olan Fikret Yüzatlı, aynı zamanda Atatürk ve İsmet İnönü ile yakın arkadaştı. O meyve veren bir insandı. Fakat hayattayken en üzüldüğü konu İncirli Çiftliği'nin kendisine Atatürk ve İnönü tarafından hibe edildiği yalanı olmuştur. Bunun tam aksine arazi kendisi tarafından satın alınmıştır. Bu gerçek tapu kayıtlarında da sabittir."

Her ne kadar torun Yüzatlı dedesinin arsa spekülasyonunu bir tür şehir şövalyesinin destansı mücadelesi gibi anlatmış olsa da bir semtin kuruluşunun arkasında böyle naif bir hikâye bulunması benim pek hoşuma gitti. Siz ne dersiniz?

Değişime Ara Vermek

Topkapı'da surun hemen dışında akşam saati, her daim bir mezbelelik olan minibüs duraklarında, o bitmek bilmez sıralarda annemin elini tutup çiseleyen yağmur altında bekler, 14 + 1 Magirus'lara nasıl otuz kişi sığdırılabildiğine her seferinde hayret ederek güç bela yer bulan annemin kucağında yola çıkardım. Ya Beyazıt'a çarşıya çıkılmış ya Pazartekke'deki babaannemden ya da Çatladıkapı'da bostanların orada oturan Gönül halamdan dönülmektedir.

Şimdi her ne kadar günde iki paket içsem de çocukluğumda sigaradan nefret ederdim. Sigara karşıtı yasa diye bir şey henüz keşfedilmediğinden kamusal alan tiryakiler açısından cennet gibiydi. Uçakta, doğumhane kapısında, şehirlerarası otobüslerde şimdi uzak bir düş gibi gelen her yerde sigara içebilirdiniz. Ama içine otuz kişi tıkıştırılmış, nefes almanın bile zor olduğu, buzdolabı kolisinden az daha büyük bir minibüste yakılan sigaraların verdiği rahatsızlığı varın siz düşünün.

Topkapı-Bağcılar hattı Yeni Londra Asfaltı üzerinde Cevizlibağ, Merter, Ömür, İncirli duraklarına uğradıktan sonra Çalışlar Caddesine girip Haznedar'a ulaşır ve oradan Camlıkahve üzerinden Bağcılar meydana ve biraz daha aşağıdaki Çiftlik durağında son bulan bir güzergah izlerdi. Topkapı-Bağcılar o sıralar İstanbul'da, hem nispeten uzun mesafe hem de indi-bindi müşterisi çok olduğu için minibüs plakası ticareti yapanların gözde hatlanndan biriydi. Daha sonraları artan otobüs seferleri ve son zamanlarda hizmete giren metrobüs yüzünden nispeten gözden düştüyse de bu hat hala Bahçelievler yolcusunun en çok tercih ettiği ulaşım yöntemi olarak önemini koruyor.

Annemin kucağında camdaki buğu üzerine bir şeyler çizerek dışarıyı seyrederken eve kadar daha çok yolumuz olduğunu düşünürdüm. Gerçekten de küçükken şimdi yaklaşık beş dakikada alınan Topkapı-Ömür arası mesafe neredeyse yarım saat -*o da trafik açıksa*- sürerdi. Hele Merter geçilip yüklü minibüs, düşük viteste İncirli rampasını sarmaya başladığında yol hiç bitmeyecekmiş gibi gelirdi. Sonra rampanın sonuna doğru sağda karşınıza çıkan daire şeklinde, ahşap,

bembeyaz boyalı, kırmızı kiremitli Ömür Restoran bir anda karşıda belirir ve artık evde olduğumu bilirdim. Yıllar boyunca bu restoran sıcak, başka yerde pek rastlayamayacağınız mimarisi ve o tarihlerde çok meşhur olan yoğurt ve ayranıyla hem arabalı transit yolcular için - *özellikle yazın artan Almancılar için*- bir dinlenme tesisi hem de Bahçelievler'in simgesi olmuş yakın zamana kadar da öyle kalmıştır.

Camdan dışarı baktığımda Ömür Restoranı görünce sevindiğim zamanlarda İstanbul bugün bildiğimiz anlamda yapılaşmamıştı. Yeni Londra Asfaltı üzerinde Bahçelievler'e kadar Merter dışında bir yerleşim yeri yoktu ve iki semt otlak olarak kullanılan alabildiğine arsalarla ayrılıyordu. Daha sonra önce bu alanlar doldu, sonra birer ikişer, arsası kendinden değerli mülkler yıkılıp yerlerine yeni binalar dikilmeye başladı. İşte Bahçelievler'in mimari açıdan bir şey ifade edebilecek son binası da bu anlayış içinde yıkılıp yerine soğuk yüzlü bir AVM dikildi.

Bahçelievler özellikle 80'lerden sonra yeni bir büyüme sürecine girdi. Ancak Şirinevler, Bakırköy ve Bağcılar yönleri dolu olduğu için imarlaşma geriye kalan tek açıklığa Merter'e ve daha yukarda Haznedar'ın arkasından Efes Pilsen fabrikasına doğru gerçekleşti. O sıralar konut yapı kooperatifleri hayatımıza yeni giriyordu. Bu boş alanlar kooperatiflerce satın alınarak siteler inşa edilmeye başladı. 90'ların başında artık Bahçelievler'in daha fazla büyümesine olanak kalmamıştı.

Bu yıllar aynı zamanda semtte yeni bir demografik hareketliliğin de yaşandığı yıllardı. Bankacılıktaki yeni düzenlemeler, arkasında birçok mağdur bıraktıktan sonra hale yola giren kooperatifçilik ve yeni açılan imar alanlarıyla İstanbul'un Avrupa yakası batıya doğru uydu kentlerle dolmaya, henüz E-6 karayolu yapılmadığı için Beylikdüzü hızla imarlaşmaya ve her köşesinde toplu konutlar inşa edilmeye başladı. Bu durum yerleşik, birikim sahibi Bahçelievler ahalisinin, artık iyice eskimeye başlayan apartman dairelerinden ve iyice kalabalıklaşan semtten kaçmasına ve bu uydu kentlerin yepyeni, geniş yollar, yeşil alan ve sosyal donatılarla süslü cazibesine kapılmasına yol açtı. Bir kısmı araya giren ekonomik krizler yüzünden inşası yıllarca süren bu yeni hayata taşındıysa da kalan birçoğu artık bir yere kımıldamak istemeyecek kadar yaşlıydı. Bugün Beylikdüzü'ndeki toplu konutların birçoğunda o taşınamayan Bahçelievlerlilerin arada büyüyüp kendi ailelerini kuran çocukları oturur.

90'ların sonuna doğru Bahçelievler'de bu kez başka bir değişim yaşanmaktadır. Artık zamana direnemeyip usulca eski yüzlü bir görünüme bürünen, pek o eski lüksü kalmayan apartmanlarda kat maliklerinin aralarında anlaşmasıyla birer ikişer yenilenme faaliyetleri başlar. Tüm sokaklar döşenen doğalgaz hatları yüzünden delik deşik, neredeyse her sokakta bir apartmanın cephesi iskeleyle kaplıdır. Eski kömür kazanları atılır, dış cepheler mantolanır, çürüyen doğramalar plastikleriyle değiştirilir, hatta çok eski binalar mülk değeri kurtardığı için yıkılıp yeniden yapılır. Aynı sırada semt trafiğini arapsaçına çeviren kavşaklar alt ve üst geçitlerle islah edilir, her yer asfaltlanıp yeşil alanlarla donatılır. Tüm bu toz duman ancak yakın zamanda dağılır ve semt bugünkü tertemiz, düzenli, sessiz sakin görünümünü alır. Kabul etmek gerekir ki, Bahçelievler yirmi yıl öncesine göre çok daha yaşanabilir bir yerdir. 2000'lerin ilk on yılı sonunda Bahçelievler artık yeni bir kentsel fırtınaya kadar değişimine ara vermiş gibidir.

Mahalleliyle Kısa Film Setinde

Çevremde bir baltaya sap olmuş kim varsa neredeyse tümünde bir ortak özellik gözlemliyorum. Hemen hepsi erken yaşlardan itibaren hayatlarını bilinçli ya da bilinçsiz tercihlerle belli bir yöne doğru yaşamayı beceren kişilerden oluşuyor. Elbette hayatın tahmin edilemez, belirsiz olaylar zincirinin yönetilemez olduğunun farkındayım. Ama yine de kendi hayatlarına dair çok ufak da olsa bir fikri olanlar olmayanlara *-benim gibi-* göre çok daha başarılı oluyorlar. Mutlu oluyorlar mı bilmiyorum ama kesinlikle daha başarılı oluyorlar. Tam olarak ne mi demek istiyorum? İzin verin yakından tanıdığım bir örnekle izah edeyim. Kadim dostum Gökhan Erkan'ın ortaokul yıllarından başlayıp bu güne kadar, aradaki uzun mesafelere rağmen devam eden dostluğumuz boyunca tanıklık ettiğim macerasını bu hikâyeye girizgah babında aktarayım.

Erkan hemen üç apartman ilerimizde annesiyle birlikte yaşar, onları erken yaşlarda terk edip giden emekli komiser babasının hayırsızlığından dertlenir, bir süre gazetecilik yaptıktan sonra Amerika'ya kapağı atıp hayatı kurtulan abisine özenir, sürdüğü kıt kanaat hayatın ona daha fazlasını veremeyeceğini daha o yaşlarda bilir ve her adımını bu bilgiyle atardı.

Her zaman çok başarılı bir öğrenciydi. Ortaokuldan sonra girdiği her yerleştirme sınavından çok iyi notlar almasına rağmen sırf ailesinin karşılayacağına inanmadığı için en güvenli liman olarak gördüğü polis kolejine kayıt yaptırdı. Daha ilk günden kolejden sonra devam edilen Akademi'ye gitmeyip üniversiteye geçeceğinden bahsederdi. Öyle de yaptı. Çok iyi puanlarla İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Fakültesi'ne girdi ve hiç sene kaybetmeden okulu bitirdi. Bu sırada tüm yazlarını otellerde resepsiyon görevlisi olarak çalışıp para biriktirerek geçirdi. Fakültenin son yılı kasetten İngilizcesini geliştirip TOEFL sınavını da üstün bir başarıyla verdi. Okulu bitirir bitirmez askere gitti ve dönüşte hiç vakit kaybetmeden Amerika'da bir MBA programına kaydını yaptırdı. Ohio'da iki sene boyunca pompacılık dâhil her işi yapmaya razı olarak okuduktan sonra bir mimarlık şirketinin bilgi işlem bölümünde çalışmaya başladı. Hep siyahî bir kadınla evlenmek istediğinden dem vururdu. Bu muradına da erdi. Şimdi Ohio'da bir evi, bahçesinde Amerikan rüyası çimleri, siyahî bir

karısı, bir çocuğu ve emekliliğine az bir zamanı var. Şimdi bile kadim dostum Erkan'la ara sıra İstanbul'a geldiği yaz tatillerinde Yakup'ta buluşup eski günlerden dem vururken merak ederim; acaba ben de hayatıma onunki gibi bir yön verip sebatla yürüyebilir miydim?

Liseyi bitirmiş, Müdür İsmet Giritli'nin "Kapıya eşek bağlasan mezun olur," diyerek tanımladığı Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nu tam da bu nedenle tercih ederek kaydımı yaptırmıştım. Dolapdere'de kat otoparkından bozma, basık tavanlı, üniversite demeye bin şahit ister, saçma sapan bir yerdi. Tek tesellisi ise rahmetli profesörüm Ünsal Oskay'ın verdiği bir kaç derse girme şansımın olmasıydı.

O sıralar şiddetli geçim sıkıntısı çektiğimizden korsan dolmuşçuluk dâhil önüme günübirlik ne iş çıksa yapıyor, okula ara sıra uğramanın dışında pek devam etmiyordum. Hem o zamanlar şiir, edebiyat ve serserilik dışında pek bir şeyle ilgilendiğim de söylenemezdi. 19 yaşında ilk romanım, saygın edebiyat dergilerinde şiirlerim yayınlanmış ve umut vaat eden genç edebiyatçılardan biri olarak gösterilir olmuştum.

Sinemayla pek ilgim yoktu. Hatta hoşlanmazdım bile. Gelin görün ki okulda herkesin gönlünde sinema vardı. Durmadan filmlere gidiliyor, eleştiriler yapılıyor, festivallere kombine bilet kovalanıyor, bir gün kendi filmini çekmenin hayalleri kuruluyordu. Benimse festivalden anladığım gece yarısı başlayıp sabaha kadar giden iki film birden seanslarında bira içmekten ibaretti. Ancak gel zaman git zaman biraz da manita sevdasına olsa gerek ucundan kıyısından ben de ilgilenmeye başladım. O sıralar piyasada sinema kuramı adına ne kitap varsa bulup okuyup nasıl olup da bizim yönetmenlerin bu kadar iç bayıcı *-90'ların başından bahsediyorum-* filmler yapmayı başardıklarını anlamaya çalıştım. Konular iç bayıcı olabilirdi ama konu öyle diye filmi de öyle çekmek gerekmezdi ki.

Bir gün okul kantininde bir grup arkadaşla birlikte sinemadan konuşurken tartışmanın alevlendiği bir an "Hepiniz konuşup duruyorsunuz, birinizin de bir halt çektiği yok," deyiverdim. Evet, karar verilmişti. Bir kısa film çekip bu iş nasıl yapılır dosta düşmana gösterecektim. Tabii işin ucunda çok fena madara olmak da vardı ama söz ağızdan çıkmıştı bir kere.

Ortada bir film yapmak için gereken hiçbir şey yoktu. Ne bir senaryom, ne prodüksiyon için bir kuruş param ne de set nedir en ufak bir fikrim vardı. Neyse ki gerekli fikir gecikmeden geldi.

Yahya Kemal'in Rindlerin Akşamı şiirinin Münir Nurettin Selçuk bestesiyle ses bulduğu halk arasında 'Dönülmez Akşamın Ufkundayız' diye bilinen şarkı üzerine bir film çekecektim. Şarkı süresince devam edecek filmde gençlik, ihtiyarlık, bu ikisinin karşı karşıya gelmesi, aşk, ölüm, bunların tevekkülle karşılanması, bir rakı masası etrafında, gramofonda dönen taş plak eşliğinde anlatılacaktı. Bunları böyle yazması kolay, sinema diliyle anlatması bir o kadar zordu. Yine de birkaç gece kafa patlattıktan sonra, daha önce okuduğum senaryo yazım teknikleri kitaplarının da yardımıyla toplam 40 planlık çekim senaryosunu tüm detaylarıyla tamamlamayı başarmıştım. Rindlerin Akşamı artık giriş jeneriğinden rollcaption'a kadar gözümün önündeydi. İş şimdi onu perdeye yansıtmaya gelmişti.

Filmi çekecek param olmamasına rağmen acemi bir iş de çıkartmak istemiyordum. Gerekli ekipman kiralarını, kameraman ve post prodüksiyon giderlerini hesap ettiğimde ortaya boyumun çok üstünde bir rakam çıkıyordu. Acilen para kazanmam gerekiyordu. Sünnetimde beni o kocaman elleriyle mengene gibi kavrayan kirvem Erkin amcaya gitmenin tam sırasıydı. Erkin amca büyük bir promosyon firmasının sahibiydi. Bir film çekmek istediğimi, eğer bana kredi açarsa piyasaya onun kataloguyla çıkıp satış yaparak gerekli miktarı toplayabileceğimi umduğumu anlattım. Böylece elimde katalog kapı kapı dolaşarak, çoğundan sepetlenip azına, kimi zaman çakmak kimi zaman küllük ya da melamin duvar saati satarak yaklaşık bir buçuk ayda filmin parasını toparladım.

Bu arada oyuncuları ve sette yardım edecek elemanları belirlemem gerekiyordu. Esas kız haliyle o zamanki kız arkadaşım *-daha sonra ilk eşim olacak-* Funda'ydı. Erkan esas oğlan, yan komşumuz Bilge teyzenin kocası rahmetli Mehmet amca birinci adam, alt komşumuz Zeki amca ikinci adam ve mahalleden yakışıklı Tercan da ikinci esas oğlan oldu. Tahmin edilebileceği gibi ulaştırma, set işçisi, ışıkçı, makyöz, özel efekt sorumlusu *-sahnenin birinde silah patlayıp kan sıçrıyor-* kısaca ekibin gerisi mahallenin kopillerinden oluşuyordu.

Buz gibi bir akşam Tünel'in karşısındaki pasajda seti kurduk. Aynı gece içinde 40 planın tümünü çektik ve sabaha karşı, beraber bir iş kotarmanın huzurlu yorgunluğuyla mahalleye döndük. O zamanların Bahçelievler'inde her ne kadar modern kent yaşamı içinde yabancılaşmanın sorumlusu olarak görülen apartmanlarda yaşıyorsak da o günden biliyorum ki, birinin ihtiyacı olduğunda çabucak imece kurulabiliyorduk.

Her ne kadar çekimler kazasız belasız bittiyse de asıl iş şimdi başlıyordu. U-matic çektiğim filmimi koltuğumun altına alıp kurguya girdim, yaklaşık 20 saat boyunca, gözüm patlayana kadar monitöre bakarak çalıştım ve sonunda okul kantininde durduk yere başıma açtığım işi bitirdim.

İlk gösterimi elbette bizim evde mahalleliye yaptım. Ardından film okulda, Fransız Kültür'ün Kısa Film Günleri'nde ve nereden buldularsa bir röportajla birlikte TRT'de gösterildi. Bütün mahalleli yayınlanacağı akşam işten erken dönüp televizyonda Rindlerin Akşamı'nı seyretti..

Buraya kadar bir sorun yok gibi değil mi? Genç adam ufak tefek haytalıkları olsa da kendine bir yol çizmiş gibidir. Edebiyatla, şiirle, sinemayla uğraşmakta, bu uğurda zorluklara göğüs germekte, iyi kötü bu ilgileriyle alakalı sayılabilecek bir okulda okumaktadır. Böyle devam ettiği takdirde, şu bahsettiğim hayatıyla ilgili fikri olan insanlardan biri olacak ve belki de başaracaktır.

Ama işler öyle yürümez.

Babam açıktan engel olmasa bile bu uğraşılarımı asla onaylamadı. Ona göre *-ki muhtemelen haklıdır-* bu işlerde ekmek yoktu. Muhtemelen içten içe her baba gibi kendisine benzememi ama onun başaramadıklarını başaran bir kendisi olmamı istiyordu. Basitçe açıklarsak doğru düzgün bir iş sahibi olmamı ve ondan sonra hala bu heveslerim sürüyorsa onları da yapmamı *-asla işe yaramaz ya-* salık veriyordu. Belki de hayatımın hep büyük eğriler halinde savrulmaktan ibaret olmasının arkasındaki neden budur. Ama sürekli bir ikilem halinde yaşamak zorunda kalan ruhlar zamanla, ister istemez, kolayca şekil değiştirebilmek gibi bir yetenek geliştirir. Onların laneti de

budur zaten. Kolayca hayat değiştirebilmek bir yanıyla mutlak bir özgürlük fikri içerirken öte yandan hiç bir zaman belli bir hayatı olamamak anlamına gelir. Malum bunu iki adım öteye götürenlere şizofren denir.

Film için gerekli parayı tedarik etmek için çalışırken promosyon sektörünün sürekli değişiklik isteyen bir alan olduğunu, tam da buna kafa yorarken bir gün arkadaşlarla poker masasında bu kartların arkasına firma logoları basılsa ne kadar da işlevsel bir promosyon malzemesi olabileceğini fark etmiştim. Babam bu fikri çok sevdi. Biraz araştırınca oyun kartlarının dünyada yıllardır bu amaçla kullanıldığını ve çok da başarılı bir ürün olarak kabul edildiğini gördük. E, aklın yolu birdi tabii.

Plan basitti. Ben bir yandan filmin parasını toplarken bir yandan da iskambil kağıdı nasıl yapılır öğrenecek promosyon amaçlı bazı numuneler hazırlayacak ve kirvenin kataloguna koyup babamla bütün gün para sayacaktık.

Elbette işler böyle yürümedi. İçinde Tahtakale, dolandırıcılar, soygun, karakol, mafya, takip, tabanca, Yıldırım Akbulut, emekli komiser, mahkeme geçen bir dolu maceradan sonra kendimi Haznedar Bilge Sokak'ta, bodrum katında bir atölyede, bir düzine kadın paketleme işçisiyle birlikte, babamla ortak iskambil kâğıdı imalatçısı olarak bulmuştum. Ta ki aradan altı yıl geçip bir gece yeterince alkollüyken "Bu ne ya?" diyip, yine bir gecede tası tarağı toplayıp gazetecilik yapmaya başlayana kadar.

Aradan geçen 15 yılda ne mi oldu? Kurduğum o firma şimdi kardeşlerimin yönetiminde olmak üzere hala var. Şimdilerde daha çok oyuncak yapıyorlar. Babam Gemlik'in Armutlu'sunda sırf zevkine zeytin yetiştiriyor. İşte ben de çocukluğumun geçtiği Bahçelievler'deki bu evde, hayatı hakkında hala bir fikri ve 40 yaşında, cebindeki “flash" diskiyle sırtındaki kıyafetlerinden başka hiç bir şeyi olmayan bir adam olarak elinizdeki bu kitabı yazıyorum. Olur mu öyle şey? E, artık olduğu kadar.

Bahçelievler de Terörle Mücadele Eder

Bazen hayat dağılır. Hiç farkına varmasanız da bunun nedeni genellikle sizsinizdir. Bu pencereden bakınca insanları sürekli kenarda gezinip hayata kafa göz dalanlarla her zaman denenmiş ve sonuçları belli patikaları izleyenler olarak iki grupta toplamak mümkündür. Bunu kategorize etmek için değil neden dönüp dolaşıp kendimi Bahçelievler'de bulduğumun cevabını verebilmek adına söylüyorum. Yoksa söz konusu hayat olduğunda hiç bir şey iki grup altında toplanamaz. Ki bana sorarsanız zaten hiç kimse *-kendisi gönüllü olsa bile-* bir grup altında toplanmamalıdır.

Filmi çekmiş, romanı yayınlamış, arada gizlice evlenmiş, iskambil kâğıdı nasıl imal edilir onu da öğrenmiştim. Babamla ortak küçük işletmemiz Küçükçekmece Tepeüstü'nde ufacık bir atölyede, çevreden toplanmış işçilerle faaliyete geçmiş, benim gizli evlilik patlamış, baba evinden olaylı bir şekilde ayrılıp Küçükçekmece'den Tepeüstü'ne çıkan rampada bahçeli, müstakil bir eve güç bela kapak atılmıştı. Henüz eşyasız evde, karlı bir günde Atılgan Bayar'ın hediyesi bir şişe Martel ve Beyazıt'da porno kaset ve iskambil kâğıdı tezgâhı olan, gemi mühendisliği son sınıf öğrencisi parmaksız Abuzer'den mal takasıyla aldığım içi kürklü nubuk cekete sarınıp, rabıta tahtalı zemine kıvrılarak ilk gece geçirilmiş ve zamanla işler yoluna girmişti. O kadar girmişti ki, daha sonra düğün arabası olarak da kullanacağım, çürüklerden beli kırılmış 72 model station bir Opel Commodore'um ve küçük kardeşim Onur'un erkek Kangal yavrusu diye verip sonradan dişi ve süper kırma olduğunu anladığım bir köpeğim bile olmuştu.

Açıkçası yirmi yaşında, ehliyetini bağcılardan, evlenme cüzdanını yoldan çevrilmiş şahitlerin imzasıyla Bakırköy'den almış bir çocuk için işlerin hiç değilse bir süre yolunda gitmesi iyi olurdu. Elbette böyle devam etmedi.

Biraz para kazanmaya başlayınca işyerini Haznedar'da Bilge Sokak'a, evi de Tarabyaüstü'nde göz alabildiğine boğaz gören, yine bahçeli müstakil bir villaya taşıdım. Opel ise yerini 66 model, koldan vites,

beyaz bir Impala'ya bıraktı. Ama bunların hiç biri galiba olmak istediğim yer değildi. Kenarda gezenlerin alenen bildikleri bir aidiyet ama içten içe sezdikleri bir yurtsuzluk sorunu vardır. Kim bilir belki de aslında kimseye bulaşmadan, sessizce bir köşede ölmeleri gerekir. Ama işler öyle de yürümez ya...

Çırpınmak faydasızdır. Olması gerekenler olur. Olsa olsa kaçınılmaz olanı geciktirmeyi deneyebilirsiniz. Bu da ancak herkes açısından daha çok soruna neden olur. Sorun çıkarmayı sevmem. Fırsatım olsa herkesten verdiğim geçici rahatsızlıklardan dolayı özür dilemek isterdim.

Öylece zaman geçti, maceralar geçti, insanlar geçti, ben durdum, hep durdum. Her şey serbest nesir önümde akarken izledim. Genellikle yanlış oldum. Sonra gün geldi. Daha doğrusu akşam oldu. Kentteydim. Balık Pazarı'nda birkaç tek parlatıp Cadde'nin kalabalığına kendimi bıraktım. Hep olduğundan farklı bir koku vardı havada. Uzun süre yürüdüm. Etap Marmara'nın köşesinde gazete kâğıdına sarılmış tenekeden içmeye devam ettim. Açıldığı günden beri müdavimi olduğum Hayal Kahvesi'nde bir süre Bulutsuzluk Özlemi dinleyip Kemancı'ya geçtim. Ortalık yeni şenleniyordu. Sek rakımı alıp kuytu bir köşeden Özlem Tekin'li, Şebnem Ferah'lı ama galiba onlardan daha samimi Volvox'un sahne almasını bekledim.

Sonra biri geldi. Adımı biliyordu. Hafif konuşmalar geçti. Bana bira ısmarladı. Güzel bir gülüşü vardı. O zamanlar Beyoğlu küçük bir yerdi, herkes bir şekilde birbirini tanırdı. Laf lafı açtı, saatler geçti, mekân dağılıp kapıdaki Kürt çocuğun tezgâhında midye dolma götürürken "Bana gel," dedi. Daha o sabah evden çıkarken biliyordum, gidecek bir yerim yoktu. Hemen Sıraselviler'den aşağıda Cihangir'de yarı bodrum bir dairede oturuyordu. Şu pis bekâr kız evlerindendi. Ama bira vardı. Sağ olsun o gece orada kalmama izin verdi. Adı Ebru'ydu, tiyatro yapıyordu, muhtemelen bilmediğiniz türde çatlaklardandı. Sabah ev arkadaşları geldi. Konservatuarda keman öğrencisi bir kız ve "Acaba gay olsam bana yakışır mı," diye düşünen bir oğlan... Kızı tanıyordum. Bir keresinde alkol yörüngesinde bir geceden sonra Büyükdere sahilinde uzun uzun yürümüş, balık tutup rakı içen devletten emekli kalender inşaat mühendislerinin sofrasına konuk olmuştuk. Sanırım bir altı ay pek ayılmaya gerek duymadan o yarı bodrum dairede geçti. Üçü sabah evden çıkıp Nişantaşı'nda geceden dizdikleri kolyeleri UNICEF yararına satıyor ve nevaleyi

toplayıp akşam eve dönüyorlardı. Ama dediğim gibi burası da değildi.

Altı ayın sonunda bir gece yine Kemancı'da bu kez o zamanlar kimsenin sallamadığı Teoman sahneye çıksın diye *-elimde her zamankinden sek rakım-* beklerken biri yaklaşıp "N'aber Necati. Bana güzel bir hikâye anlatsana," dedi. Bende anlatacak hikâyeden bol bir şey yoktu. Adı Ebru'ydu. Evet, şaka gibi ama öyleydi. Evden, işten, kendimden ayrıldıktan altı ay sonra bir Ebru'dan diğerine geçmiş, görebileceğiniz üzere bir arpa boyu yol alamamıştım. Tabii geceye başlarken gidecek bir yerim varken artık olmaması dışında...

Ebru'yla bir zaman sağda solda, arada sokakta kaldıktan sonra babamın çok eski dostu Fuat Abi apartmanında bir oda vererek bizi sokaktan kurtarmıştı. Sonra yine babamın eski dostu Özer amca Sadri Alışık Sokak'taki apartmanındaki izbe loftu bize vererek kalıcı bir yerimiz olmasını sağlamıştı. Burası 160 m^2 direksiz, tek hacimli bir mekândı. Adam edip oturulur hale getirmek neredeyse iki ayımızı almıştı. Aradan bir yıla yakın zaman geçti. Boşandım, usulca o nefret ettiğim işe döndüm. Ama sayılmıyordu. Bir şeyi gerçekten yapacaksanız gerçekten yapmalıydınız.

Bir gece sahicilikten konuşurken dedim: "Madem bu kadar beceriksizim, o zaman kafa göz girmeli."

Ertesi gün Bilge Sokak'taki dükkânın tam karşısında yeni boşalan küçücük bir daireyi tuttum ve bir sonraki gün loftu bırakıp taşındık. Değil mi ama işe gitmekte isteksizlik çekiyorsanız işte yaşamak bir çözüm olabilir.

O berbat evdeki tüm eşyaları tasarladığımı hatırlıyorum. Soğuk demir işçiliği, biraz cam ve kontrplak kullanarak hiç de fena olmayan bir mekân oluşturmuştuk. Bir sürü kitabımız, CD'miz, hatta bir tane PC'miz bile vardı. Byron da *-şu köpek işte-* iyiydi sanırım. Sonra günlerden bir gün, gecenin bir vakti sokakta mavi ışıklar yanıp sönmeye başladı. Hemen ardından gelen üç ekip otosundan inen memurlar kapıyı çaldı. Mecburen buyur ettim. İki komiser kimliklerini gösterip içeri daldı. Ufacık evi, daha ziyade kitapları odak alarak araştırmaya başladılar. Biz kenarda, soru sorulmadıkça konuşmadan bekledik. İri yarı olanı kitapları gösterip "Bunların hepsini okudunuz

mu?" diye sorunca malum cevabı vermeden edemedim: "Siz evde tüm porselenlerinizi kullanıyor musunuz?"

O saatte Walter Benjamin'den alıntı yapmak ne derece doğruydu bilmiyordum ama gecenin bir yarısı Terörle Mücadele'den gelen ekiplere de pabuç bırakmak istemiyordum.

Sonra iş anlaşıldı. Bir ihbar yapılmıştı ve hücre evi olarak gösterilmiştik. Gerilimli geçen bir saatin sonunda benim de semtin esnaf tayfasından olduğuma kanaat getirdikten sonra verdikleri rahatsızlıktan dolayı özür dileyip gittiler. Giderlerken bir düzine oyun kâğıdı verip bir daha gelmeyeceklerinden emin olmaya çalıştım. Demek komşularım beni potansiyel terörist olarak görüyordu. Kendileri bilirdi. Oysa işin aslı iki kişinin bir evde onaylamadıkları bir şekilde yaşaması ve bunun burunlarının dibinde olup bitmesiydi. O geceden sonra polis bizi bir daha asla rahatsız etmedi.

Bu olaydan sonra ne o evi ne de işi hiç istemediğime kanaat getirip Bahçelievler'den uzaklaşmayı hayal ettiğimi hatırlıyorum. Ama bu o kadar kolay değildi. Sonra bir gece Fuat Abi'yi ziyaret ettiğimizde akıl açıcı bir konuşma geçti. Abi "Hayat senin, dilediğin gibi yaşasana," diyordu.

Fuat Abi'nin lafını dinledim. Hürriyet grubunda bir iş bulup, bir gün içinde evi, kadını, köpeği ve 49 model Willys cipimi toparladım ve Cihangir'de bir daire tutup başka bir hayata başladım. Usta köpek Byron genellikle doğru yönü gösterirdi. Ve sanırım iyi yapmıştık.

Elbette işler Ebru ile yürümedi. Cihangir'e taşındıktan sonra bir yıl bile geçmedi ki ayrıldık. O kendi grafik dolu hayatını kurdu ve sanırım aradan geçen bunca yıldan sonra artık kocasıyla mutlu. Geride bıraktığım her hayattan tek bir şey istedim, eline çabuk bir estetik cerrah gibi işimi çabucak bitireyim ve mümkünse geride yara izi kalmasın. Olur mu öyle? E, olduğu kadar.

Cenazeler

Bahçelievler'de yüksek binalar bulunmaz. İnsanlar dört ya da beş katlı, içinde en çok on beş daire barındıran büyük çoğunluğu asansörsüz, hemen hepsinde iyi kötü bir bahçe bulunan apartmanlarda yaşarlar. Hemen iki sokaktan birinde bir bakkal, yürüme mesafesinde pastane, berber, kuru temizlemeci, emlakçı, tesisatçı, elektrikçi, manav, şarküteri uzun sözün kısası esnaf tayfası vardır. Öyle çok büyük marketler de yoktur buralarda. Birkaç tane sayılsa da onların büyük marketlerle tek benzerliği usulen market arabası bulundurmalarıdır. Ahalinin hatırı sayılır bir kısmı mal sahiplerinden, pek azı kiracılardan oluşur.

Çevre şartları böyle olunca diğer insanlara temas etmeden yaşama şansınız hemen hiç yoktur. Mecburen aynı bakkaldan ekmek, aynı manavdan domates alır, aynı berbere tıraş olur, anahtarı içerde unuttuğunuzda aynı çilingiri çağırır, bozulan sifonu aynı tesisatçıya tamir ettirir ve bunu yıllarca tekrarlarsınız. Çoğu sizi çocukluğunuzu bilir. Ya da siz şu an işleten kişinin babasını tanırsınız. Sokağa çıktığınızda tanımasanız bile rastladığınız her yüz aşina gelir. İlgilenmeseniz bile kimin kızı evlenmiş, kim kocasıyla kavgalı, kim yeni bir araba almış duyarsınız.

Bahçelievler'de hiçbir şeyin değişmediği hissine kolayca kapılabilirsiniz. Elbette değişmektedir ama bunu kolayca fark edemezsiniz. Çevrenizdeki insanlar yaşlanır, dikildiği günü hatırladığınız ağaçların boyu neredeyse üçüncü kat hizasına ulaşır, daha dün kısa şortla koşturan çocuklar araba içinde müzik dinlemeye başlar. Banyoda çocukken babanızın astığı aynaya baktığınızda ise hiç de bir zamanlar olduğunuz şeye benzemediğinizi görürsünüz. İşte o anlarda far edersiniz ki siz de kapının önündeki o ağaç gibi kök salmışsınız.

Bu tercih edilir bir şey midir bilemem. Ama bir dönem hayatını uydu kentlerde geçirmiş biri olarak oralarda yaşamakla Bahçelievler'de yaşamak arasındaki farkı iyi bilirim.

Bahçeşehir'de binalar yüksek, caddeler geniş, alışveriş merkezleri kocamandır. Tüm kapılardan kartla geçer, arabanızı uzaktan kumandayla açılan yer altı garajlarına park eder, hemen oradaki asansöre binip yaşadığınız kata çıkarsınız. Kimi binaların her katında sekiz daire vardır ve bina yirmi katlıdır. İçinde neredeyse bir mahalle insan yaşar. Ve kimseye rastlamadan bir hafta geçirebilirsiniz.

Markete gittiğinizde o devasa alan içinde, önünüzdeki arabayı itekleyerek uzun koridorlar arasında gezinir, bir şeyi bulamadığınız da birine sormak istemezsiniz. Herkesin acelesi vardır. Otomatik kasaya kartınızı gösterir ve kasiyersiz alışverişin iletişimsiz keyfini yaşarsınız. Her şey düzenli, her şey rahatınız için düzenlenmiştir. Hatta biraz kafa dağıtmak istediğinizde gidebilesiniz diye bir yapay göl oluşturulup içine ördek bile konmuştur. Alabildiğine modern düzenlenmiş, başarılı şehircilik örneklerinden biri olarak gösterilen yerde nasıl bu kadar izole bildiğinize şaşarsınız. Belki de modern insan artık bunu talep etmektedir. Etmese ne iyi olur.

Bahçeşehir'in yüksek bloklarından birinde Ikea reklamından fırlamış gibi görünen bir dairede yaşayabilir, sabahları mısır gevreğiyle kahvaltı edebilir ama o gevrek boğazınıza kaçıp sizi öldürürse, ancak bir hafta sonra, sizden yayılan ağır koku sayesinde bulunup, tahnit tabutunda o evden çıkabilirsiniz.

Elbette artık bunu gibi düzenlenmiş birçok yerleşim merkezi var. Bahçeşehir'i biraz bir dönem orada yaşadığım ama daha ziyade Bahçelievler'le olan bahçe uyumundan dolayı seçtim. Asıl anlatmak istediğim ise modernite ve yabancılaşma gibi kavramlardan bahsederken dikkatli olmak gerektiğine işaret etmekti. Belki de moderne bu kadar meraklı olmasak cenaze namazımızda imam "Merhumu nasıl bilirdiniz?" diye sorduğunda daha kalabalık bir cemaatten "İyi bilirdik," nidası duyabilirdik.

Öte yandan biraz önce şikâyet ettiğim Bahçeşehirli yabancılaşma Bahçelievler'de bir türlü yabancılaşamamaya döndüğünde de sorun çıkar.

Aynı apartmana kökeni, geleneği, siyasi görüşü, yaşam tarzı, gelir seviyesi birbirine hiç benzemeyen on üç aileyi tıktığınızda bunun

olmamasını beklemek saflık olur. Özellikle de hiçbiri yakın gelecekte yerlerinde kımıldayacak değilse...

Aklım ermeye başlayıp apartman sakinlerini tanımaya başladıkça bu farkların ne kadar derin olduğunu anlamaya başladım. Girişte camcılar otururdu. Çalışlar Caddesi'ndeki Öztaş Cam'ı *-hala var-* işlettikleri için böyle derdik. Camcılar her hafta mutlaka kuyruk yağı içeren bir yemek yapar ve apartmandakilerin burnunun direğini kırarlardı. Bunun doğal sonucu ise en az iletişime geçilen aile olmalarıydı.

Yine girişte Bayrampaşa Cezaevi'nde gardiyanlık yapan Sabit Bey vardı. Sabit Beyin ikinci evliliğiydi ve pek suratsız hanımı ve aşırı bakımlı iki yetişkin üvey kızı vardı. Kadıncağız pek konuşkan olmadığı ama daha çok bir gün gardiyan kalp krizi geçirdiğinde gelenler suni teneffüs yapmasını önerdiklerinde reddettiği için iyiden iyiye dışlanmıştı. Gardiyan öldü tabii. Bu apartmandan çıkan ilk cenazeydi.

Birinci katta Suna Hanım otururdu. İstanbul terbiyesi almış, Bakırköy'de bir dönem çok meşhur olan Köyüm Restoran'ın sahibi olan kocasından ayrıldıktan sonra çok yaşlı annesi ve kızıyla birlikte burada yaşamaya başlamıştı. Kızında eklem romatizması vardı ve çok ağır seyrediyordu. Sonra bir gün bütün apartman onun için dua ederken Suna Hanım'ın çığlığıyla bütün mahalle yasa boğulmuştu. O kızı herkes çok severdi. Öldüğünde belki on yedi yaşındaydı. Bu da Necati Apartmanı'ndan çıkan ikinci cenaze oldu. Üçüncüsü ise annemdi.

Sonra üst katta iğneci teyze vardı. Sağlık memurluğundan emekli yine de eşin dostun işini gören biriydi. Bir dönem ciğerleri duman edip neredeyse verem olduğumda iğnelerimi o yapardı. Severdim kendisini ama itiraf etmeliyim eli çok ağırdı. O da binadan çıkan dördüncü cenaze oldu.

Üst katımızdaki Fikriye teyze Suna Hanım'la anlaşamaz. Bilge teyze olgunluğuyla herkesi idare eder. Annem deli dolu, dobra bir kadın olduğundan haksızlığa tahammül edemeyip herkesle kavga eder yine de herkes tarafından sevilirdi. Yine üst kattaki Konyalılar Fikriye teyzeyle anlaşamaz, hep iğneci teyzeyle ittifak arardı. Bütün bu

gerilimlere ise erkekler asla karışmaz kadınların kendi aralarında çözmelerini beklerlerdi. Babam Bilge teyzenin kocası Mehmet amcayla iyi anlaşırdı. Gerçi babam rakı içen herkesle potansiyel olarak anlaşırdı. Mehmet amca hafif Egeli -*Nazilliliydiler*- şivesi ve tatlı sofra muhabbetiyle çok geceler evimizi şenlendirirdi. Yakın zamanda, arkasında onu özleyecek bir apartman dolusu insan bırakarak o da öldü. Bilge teyzenin hala onu anmadan bir günü geçmiyor. Bilge teyzeyle Mehmet amca benim için, birbirine bu kadar benzemeyen iki kişinin nasıl olup da bir ömür birbirini severek bir yastığa baş koyabildiklerini gösteren nadir örneklerdendir.

Peki, aradan geçen neredeyse otuz beş yılda ne oldu? Bütün semtte ne olduysa o. Sokaklar sokaklara, ağaçlar yollara, kediler çöp tenekelerine ve nihayetinde yaşayanlar birbirine alıştı. Şimdi sabaha karşı üçte bunları yazarken mahalleyi dinlediğimde tüm farklılıklarına rağmen birbirini tehdit olarak görmekten kurtulmuş, cenaze namazlarının kalabalık olacağından emin insanların huzurla uyuduklarını duyabiliyorum.

Hüseyin'le Girdik Onunla Çıkalım

Bahçelievler Lisesi'nin bahçesinde yazın tüm gün, kışın okul dışı saatlerde, her yaştan kendi müdavimleri olan basketbol üzerine kurulu bit âlem dönerdi. Bense güç bela, yeni aldığım cırt cırtlı, boğazlı Diadora ayakkabım ve Voit topumla *-bunun bir de Vahit diye çakması vardı-* okul sonrası neredeyse her gün bu sahaya takılmaya başlamıştım. Hüseyin iri cüssesi, tuhaf oyun stiliyle hemen dikkatimi çekmişti. Birkaç maç sonrasıysa artık ufaktan sohbet edip arkadaş olmaya başlamıştık. Zamanla, arkadaşlığımız ilerledikçe, Siyavuşpaşa'da doğduğum evin bulunduğu sokağın başındaki binada oturduğunu, inşaat mühendisi bir abisiyle, elektronik okuyan bir ablası olduğunu da öğrendim. Daha sonraları ortaokulun üçüncü sınıfında ben farklı bir okula sürüldüysem de arkadaşlığımız devam etti.

Lisenin ikinci sınıfı bitmiş yaz tatilindeydik. Yazları genellikle başımızda kimse olmadığından bizim evde aylaklık ederek geçirirdik. Nezih daha çok sokakta takılıp bize pek bulaşmaz, henüz altı yaşındaki Onur ise aramızda kaynar giderdi. Günler saatlerce müzik dinleyip, kâğıt oynayarak, arada sıkılınca sahaya gidip biraz şut atarak öylece aylaklık içinde geçerdi. Hüseyin bir gün elinde bir dergiyle çıkageldi. Gençlik Dünyası adında belli ki solcuların çıkardığı bir dergiydi. Sayfaları karıştırırken, okur mektuplarına rastlayınca sırf eğlence olsun diye biz de bir tane yazmaya karar verdik. Daha önce de, yine Hüseyin'le böyle dalga geçtiğimiz bir gün okul için, orman konulu mecburi bir kompozisyon yazmıştım ve müdür bir gün beni odasına çağırtıp, bir bana bir önündeki kâğıda baktıktan sonra lahavle çekerek il birincisi olduğumu söylemişti.

Mektubu yazıp yolladık. O sıralar Hüseyin'le sözde bir temizlik şirketimiz vardı. Tek müşterimiz abisinin mimarlık bürosu olsa da üç beş kuruş harçlığımız çıkıyordu. Yine bir Pazar günü işi bitirip çıkacağımız sırada Hüseyin masalardan birinde derginin yeni sayısını buldu. Bizim mektup oradaydı. Sonra bir tane ve bir tane daha yazdık. Hep yayınlanıyordu.

O sıralar aylaklık dışında, özellikle çok yolsuz kaldığımda, bırakacak kimse olmadığı için Onur'u da yanıma alıp Beyazıt Meydanı'nda kitap tezgâhı açardım. İlk önceleri kendi kitaplarımı satmakla başladığım bu iş daha sonra ufaktan seyyar sahaflığa dönüşmüştü. Tüm gün Çınaraltı'nda, caminin duvarı önünde kitap satar, akşamları da Taksim'e çıkıp PTT'nin önünde devam ederdik. O yıllarda Beyazıt Meydanı'nın bugünkünden çok farklı bir çehresi ve o çehreyi tamamlayan çok ilginç karakterleri vardı. Rock müzik kasetleri satan Mümtaz, tezgâhçılık yapmama yol veren Şenol, posta adresi olarak Çınaraltı'nı veren şair Hüseyin Avni Dede ve daha bir sürü birbirinden ilginç tiple birlikte çok eğlenirdik.

O günlerden birinde Hüseyin elinde derginin yeni sayısıyla çıkageldi. Ona göre artık bu adamlarla tanışmanın zamanı gelmişti. Biz de kalkıp derginin Sultanahmet'teki bürosuna gitmeye karar verdik. TSİP'in yayın uzantısıydı. İsmimin baş harflerinden -*MNY*- oluşan bir müstear adım vardı, onu söyleyince hemen buyur ettiler. Sanki uzun zamandır görmediğimiz dostlar arasındaydık. Böylece Gençlik Dünyası'nda çalışmaya başladık. Hüseyin o sıralar fotoğrafa meraklıydı. Bir Zenith makine aldı ve kısa sürede derginin fotoğrafçısı oldu. Ben de pikaj, mizanpaj, haber, röportaj, ufak tefek yazılar derken editörlüğe başladım. Hüseyin o gün bugün fotoğraf makinesini hiç bırakmadı, tanıdığım en iyi basın fotoğrafçılarından biri ve hayatlarımız zaman zaman kesişip ayrılsa bile benim her zaman en iyi dostum oldu.

Elbette hayat öylece kalmadı. 2001 yılının Mart'ında oğlum Mustafa'nın doğumunu beklerken, belki de gelişiyle birçok şeyi de değiştireceğinden habersizdim. Hastaneler beni her zaman depresyona soktuğundan tüm günü kanepede uyuyarak geçiriyordum. Her şeyle Hüseyin ilgilendiği için olsa gerek hastane personeli baba adayının o olduğunu zannediyordu. Mustafa'nın doğduğu gün hayat artık bambaşkaydı.

O sıralar internet yatırımları çok popülerdi ve büyük projelerden birinde yöneticilik yapıyordum. Bahçelievler'den çok uzakta, Zeynep'le birlikte varlık içinde bir hayat sürüyor, yine de ülkeyi henüz vuran krizin büyüklüğünü ve yakında bize de uğrayacağını hissedebiliyordum. Bir tür önseziyle olsa gerek, Ulus'ta geçen pahalı hayatı bırakıp, kayınvalideye yakın banliyöde ucuz bir eve çıkmayı akıl edebilmiştim. Bu gerçekten akıllıca bir hareket olmuştu. Aynı

günlerde Amerika'da Nasdaq fena halde taklaya geldi ve büyüt-sat modeline göre bir dizi .com'dan oluşan şirketin kapısına kilit vuruldu. Bakılacak yeni *-her şeyden önemli olan-* bir boğaz, ödenecek bir yığın kredi kartı borcu vardı ama iş yoktu. Elimi çabuk tutmazsam işler kısa zamanda içinden çıkılmaz bir hal alacaktı.

Madem iş yoktu o zaman yaratmak, yapılmayan bir şey bulup yapmak gerekiyordu. Böylece yolum bir kez daha Bahçelievler'e çevrilmiş oldu. Çok az birikimimizi ortaya koyarak ve babamla uzun zaman önce son verdiğimiz ortaklığımızı yeniden canlandırarak kutulu oyun ve yapboz imal etmeye başladık. 11 Eylül 2001'de İkiz Kuleler yıkılırken beş parasız, yeni bir hayat kurmak için debeleniyorduk. Çocuk bezinin ne kadar ömür tüketen bir gider olduğunu o yıllardan bilirim.

Bodrum katında bir imalathanemiz vardı. Mahalleli kadınlar çalışır, herkes bir şekilde ekmeğini kovalardı. Bir ara işçilerin diline bir çinekop muhabbeti dolandı. Sanki herkes sabah akşam çinekop yiyordu. Biz soframızda balık görmeyeli çok olmuştu. Neden sonra anladım ki büyük bir çinekop akını vardı ve balığın kilosu bir liradan ucuzdu. Her pazartesi Bilge Sokak'ta semt pazarı kurulurdu. O akşam evde uzun bir aradan sonra mangal yanıp, şerefine bir de rakı açıldı. Mustafa'nın henüz dişleri olmasa da ezip ağzına tıkıştırdığım balıktan çok memnundu.

Sonra yavaşça işler hiç değilse bir süreliğine yoluna girmiş gibi yapıp beni kandırdı ve ardından gelen yedi yıl boyunca böyle yapmasına izin verdim. Çoğunlukla ağır baskı altında, küçücük bir atölyeden kimi zaman yüz kişi istihdam eden bir fabrikaya sonunda eskisinden de küçük bir başkasına uzanan yılların geçişini soğukkanlılıkla izledim. Sonunda pes ettiğimde tek bir şey öğrenmiştim. Hayat zorlamaya gelmiyordu. Bir noktaya kadar belki ama ötesini zorlamamak gerekiyordu. Belki de Hüseyin yıllarca bunu anlatmaya çalışmıştı ama ben hiç gerçekten dinlemek istememiştim.

Şimdi yıllar sonra Ayvalı Sokak Necati Apartmanı'nda o bildik duvarlar arasında bunları yazarken düşünmeden edemiyorum; acaba bunca yıl, bunca hayat geçtikten sonra, her seferinde farklı bir adam olarak, dönüp dolaşıp yine aynı yerde olmamın bir anlamı olabilir mi? Belki Bahçelievler de kendi sessizliğiyle tıpkı Hüseyin gibi aynı şeyi anlatmaya çalışmış ama ben kulak asmamıştım. Olamaz mı?

Öyleyse de artık olduğu kadar...